

Forsvarsbygg

Årsrapport 2007

Foto: Roy Urvik

Foto: Matti Bernitz

Innhold/Meny

TRYKK PÅ TEKSTEN FOR Å GÅ DIREKTE TIL ØNSKET KAPITTEL

- s. 3. Administrerende direktørs beretning
- s. 5. Styrets beretning
- s. 8. Nøkkeltall
- s. 9. Dette er Forsvarsbygg
- s. 12. Forsvarsbygg og miljøet
- s. 15. Regnskap 2007
- s. 38. Året i kort - forretningsområdene
- s. 45. Forsvarsbygg Eiendom
- s. 47. Forsvarsbygg Utvikling
- s. 49. Forsvarsbygg Utleie
- s. 51. Forsvarsbygg Futura
- s. 53. Skifte Eiendom
- s. 56. Nasjonale Festningsverk
- s. 58. Forsvarsbygg Fellestjenester

Foto: Nasjonale Festningsverk

Administrerende direktørs beretning

Forsvarsbygg har ansvaret for en svært viktig del av forsvarssektoren, nemlig de eiendommer, bygg og anlegg som Forsvaret trenger for å løse sine oppgaver. Vi tar vare på historien de nasjonale festningsverkene representerer, bygger nytt for mellom 1,5 og 2 mrd per år, og vi avhender bygg og eiendom Forsvaret ikke lenger skal benytte. Samtidig forvalter, drifter og vedlikeholder vi ca. 4 millioner kvadratmeter bygg og anlegg over hele landet. Forsvarsbygg har eiendommer i hele 365 kommuner.

Forsvarsbyggs eiendommer, bygg og anlegg er fellesskapets verdier. En av våre viktigste oppgaver er derfor å sørge for at vi tar vare på disse verdiene, både økonomisk og miljømessig. Forsvarsbygg har i 2007 hatt et særlig fokus på energiforbruk, kontroll og forebygging av forurensing fra skyte- og øvingsfelt, og opprydding i tidligere tiders miljøsynder.

Forsvarsbygg er opprettet for at Forsvarets eiendommer og bygg skal ivaretas av en organisasjon med rendyrket eiendomsfaglig kompetanse. Det bidrar til at Forsvaret kan konsentrere seg om sin kjernevirksomhet. Delingen bidrar til å synliggjøre faktiske kostnader knyttet til eiendom, bygg og anlegg. Forsvarsbyggs effektivisering har samtidig bidratt til å redusere Forsvarets utgifter. I 2007 hadde Forsvaret fem prosent lavere husleiepris per kvadratmeter enn i 2006.

Ved årets slutt kunne Forsvarsbygg i 2007 overføre 827 millioner kroner til vår eier, Forsvarsdepartementet. 437 millioner kom som resultat av salg av bygg og anlegg. Fjorårets driftsresultat ble på 566 millioner kroner. 176 millioner kroner er avsatt i reguleringsfond.

2007 var preget av stor byggeaktivitet. Det ble bygget, utviklet og rehabilitert bygg og anlegg

Administrerende direktør i Forsvarsbygg, Frode Sjørus. Foto: Terje Skåre

for 2,15 milliarder kroner. Det er mange synlige bevis på den store aktiviteten. I august åpnet HM Kongen det nye ledelsesbygget på Akershus festning. Forsvarsbygg har også i løpet av året overlevert nye idrettsanlegg, befalskvarter, boenheter, øvingsfelt og flerbrukshaller til Forsvaret.

Åpning av det nye ledelsesbygget på Akershus Festning ved HM Kong Harald. Foto: Arne Flaaten, Forsvarets Forum

Sindre II. Foto: Terje Bartholzen

Radarprosjektet Sindre II sto ferdig i fjor høst etter et 19 år langt utviklingsarbeid, og med åpningen av Moss Lufthavn Rygge, bidrar Forsvarsbygg til et historisk sambruk mellom Forsvaret og det sivile samfunn.

Også utenlands har Forsvarsbygg satt sine spor. I juni ble den nye leiren i Meymaneh i Afghanistan åpnet av forsvarsminister Anne Grethe Strøm Eriksen. Leiren ble fullført til rett tid og i henhold til budsjett. Leiren driftes av Forsvarsbygg. Ytterligere utvidelse av leiren er allerede i gang.

Forsvaret er våre viktigste kunder, og vi jobber bredt for at kundene våre skal være tilfredse. Fjorårets kundeundersøkelse bekreftet at kundene blir stadig mer fornøyde med oss. God service har vært et satsingsområde i året som gikk. Servicekampanjen, der vi lover våre kunder raskere respons og ryddige leveranser, fortsetter med full tyngde inn året som kommer.

Det er etter hvert flere enn Forsvaret som har fått øynene opp for den unike kompetansen Forsvarsbygg er i besittelse av. Før jul inngikk Skifte Eiendom en avtale med Direktoratet for

Byggeprosjekt i Meymaneh. Foto: Arne Biørn

samfunnssikkerhet og beredskap om avhendning av eiendommer. Også Forsvarsbyggs kompetanse og erfaring innen områder som beskyttelse og sikring er det andre i samfunnet som har vist interesse for.

Vi jobber systematisk med å videreutvikle Forsvarsbyggs kompetanse. Blant annet gjennom å kartlegge den kompetansen vi besitter, gjennomføre et eget talentutviklingsprogram og ikke minst gjennom erfaringsoverføring internt.

Fjorårets medarbeiderundersøkelse viser at våre ansatte trives med å jobbe i Forsvarsbygg. Det tolker jeg som et uttrykk for at de ansatte er stolte av å jobbe i Forsvarsbygg. Det har de all grunn til.

Frode Sjørnsen
Administrerende direktør

Foto: Espen Sanila

Styrets årsberetning for 2007

Forsvarsbygg nådde sine økonomiske mål i 2007, både med hensyn til egen drift og eiendommene som forvaltes. Alle forretningsområder har arbeidet godt. De mange forbedringsprosessene som pågår, gir resultater i form av økt effektivitet og høyere kunde- og medarbeidertilfredshet.

VIRKSOMHETEN

Forsvarsbygg ble etablert i 2002 som et forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet, organisert som egen virksomhet med eget styre, vedtekter, nettobudsjettering av driften og tilhørende reguleringsfond. Organisasjonen drives på tilnærmet forretningsmessige prinsipper og fungerer, innen gitte rammebetingelser, som en komplett og profesjonell eiendomsvirksomhet med Forsvaret som hovedkunde. Hovedkontoret er i Oslo og virksomheten er spredt til steder der Forsvaret har virksomhet som krever eiendom, bygg eller anlegg – også i utlandet.

UTVIKLING OG MÅLOPPNÅELSE I 2007

Forsvarsbygg tilfredsstillt langt på veg de målkrav som eieren har satt for oppsatte hovedmål for 2007. Effektiviseringskravene for perioden 2005-2008 på 30 % er allerede oppnådd, og vil bli ytterligere forbedret i 2008. Det sattes målbevisst på å forbedre servicenivået, og kunde- og medarbeidertilfredshetsundersøkelsene viser god framgang. Forsvarsbyggs omdømme i samfunnet er forbedret også i 2007.

Organisasjonen fungerer stadig bedre og mer enhetlig. Forsvarsbygg har blitt bedre på risikostyring og bruker verktøyet aktivt til støtte for ledelsen.

Virksomheten har god økonomistyring og leverer regnskapsmessige resultater godt i henhold til målene.

Nye bygg og anlegg er oppført i samsvar med Forsvarsdepartementets oppdrag. Bygging av to leire i Afghanistan er fullført i rett tid og etter budsjett, og utvidelser er allerede igangsatt. Radaranlegget på Njunis ble overlevert Forsvaret etter en total planleggings- og byggetid for hele prosjektet «SINDRE II» på 19 år. Forsvarsbyggs samlede investeringsvirksomhet har hatt et produksjonsvolum i overkant av prognosen på 1,5 mrd kr. Tilstandsanalyser er gjennomført i henhold til krav, og ved utløpet av 2008 vil tilstandsanalyser være gjennomført for alle bygg og anlegg i Forsvaret.

Arbeidet mot eksterne kunder har kommet i gang i 2007 med en omsetning på ca 6 mill kr. Dette viser at andre offentlige virksomheter også har behov for vår kompetanse og våre tjenester.

Stigende popularitet med en økning til 1,4 millioner besøkende og 950 arrangement på de 14 festningsverkene gjør det mer interessant å leie arealer på anleggene, selv om gjennomført tilstandsanalyse viser stort vedlikeholdsmessig etterslep.

Styret mener at ledelsen og de ansatte over tid og gjennom målbevisst arbeid, har gjennomført betydelige forbedringer, nådd Forsvarsdepartementets vesentligste resultatkrav og forbedret konkurransedyktigheten.

Foto: Nasjonale Festningsverk

DISPONERING AV RESULTAT – OVERFØRING TIL EIER

Kontantmessig resultat fra salg av eiendommer og kapitalelementet i husleien skal i henhold til krav (i parentes) i iverksettelsesbrev overføres eieren:

Resultat Skifte Eiendom (salg):	kr 436,6 mill	(430,2)
Driftsresultat 1 (eks. resultat Skifte Eiendom):	kr 541,3 mill	(510,0)
Finansiering via reguleringsfond til vedlikehold ref (PET 4)	kr 25,0 mill	(25,0)
Driftsresultat 2	kr 566,3 mill	(510,0)
Overført til reguleringsfond (ref IVB)	- kr 120,0 mill	(-120,0)
Overskudd overført til reguleringsfond	- kr 56,3 mill	(0,0)

Overføres eier **kr 826,6 mill (820,2)**

Saldo etter årets avsetninger til reguleringsfond er på kr 406,8 mill. Kravet var kr 350 mill.

KONTANTREGNSKAPET

Kap	Post	Tildelt/krav	Resultat	Avvik
1710	Post 24 Driftsresultat	510 000 000	566 338 000	56 338 000
1710	Post 47 Nybygg/nyanlegg	2 342 101 000	1 566 813 39	-775 288 000
4710	Post 47 Salg av eiendom	-430 200 000	-436 588 000	6 388 000

Forsvarsbygg oppnådde et godt kontantmessig årsresultat på kr 566 mill, hvorav kr 390 mill tilbakebetales FD og kr 176 mill overføres reguleringsfond. Grunnet sent økede rammer, tidkrevende prosesser og stramt leverandørmarked, må betydelige investeringsmidler (post 47) overføres til 2008. Inntektskravet for salg av eiendommer, opprinnelig 354 mill kr, er oppfylt med god margin.

PERSONELL, LIKESTILLING OG ARBEIDSFORHOLD

Medarbeidertilfredsheten i Forsvarsbygg viser en svært positiv utvikling. Begge de to overordnede resultatparametrene; «arbeidsglede» og «lojalitet» viser klar fremgang fra 2006. Per 01.01.2007 ble det utført 1269 årsverk i Forsvarsbygg. Bemanningen er økt til 1279 årsverk ved slutten av året bl.a. som følge av økningen i investeringsnivået i årene framover.

Fordelingen mellom kvinner og menn er 44/56. Kvinneandelen i konsernledelsen er 27 %.

Forsvarsbygg ble en Inkluderende arbeidslivsbedrift (IA-avtalen) i 2004. Sykefraværet i 2007 ble redusert med 0,3 prosentpoeng til totalt

6,0 %. Turnoveren var på 8 %. Det er i 2007 rapportert seks tilfeller av yrkesrelaterte skader, ingen alvorlige. I løpet av 2007 har Forsvarsbygg etablert Etisk råd og revidert sine etiske retningslinjer. Etisk råd skal med bakgrunn i Forsvarsbyggs verdier og etiske retningslinjer bidra til å sikre høy etisk bevissthet i organisasjonen.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET. MILJØLEDELSE

Arbeidet med miljøledelse er styrket og Forsvarsbyggs miljøstyringssystem er videreutviklet til å tilfredsstille kravene i ISO 14001 i løpet av 2007. Forsvarsbyggs miljøpolitikk er revidert og ny miljøhandlingsplan etableres for implementering i 2008. Forsvarsbyggs egen virksomhet medfører liten fare for forurensning av miljøfarlige stoffer. På eiendommene vi forvalter drives det imidlertid virksomhet med fare for forurensning av det ytre miljø, og det finnes etterlatenskaper etter tidligere «miljøsynder». Vi registrerer dette og prøver å begrense skadevirkningen så langt det er mulig.

RESULTATREGNSKAPET

Forsvarsbygg avlegger to atskilte internregnskap i samsvar med god regnskapsskikk og regnskapslovens bestemmelser. I tillegg rapporteres et samlet kontantregnskap til statsregnskapet.

Forvaltningsenheten (Forsvarsbygg som virksomhet) fikk et ordinært resultat på -47,6 mill kr mot et budsjett på 0. I driftsregnskapet er innarbeidet aktuarberegnete pensjonskostnader som gir en merkostnad utover de betalbare

kostnadene til Statens pensjonskasse med 60 mill kr. I 2006 var resultatet på 0,1 mill kr.

Det ordinære resultatet for Eiendomsenheten (eiendommene Forsvarsbygg forvalter) før overføring av resultat til eier, ble 194,7 mill kr. I 2006 var resultatet 241,9 mill kr. Resultatet i 2007 ble 94,7 mill kr høyere enn opprinnelig budsjettert og skyldes salg av mer arealer enn forutsatt.

Oslo, 14. februar 2008

Åge Danielsen (styreleder)

Siri Hunnes Blakstad

Inge Nidar Dolve (sign)

Bente Hagem

Randi Jørgensen

Alf Kaspersen

Finn-Øyvind Langfjell

Svein Erik Lysgaard

Eli Anne Østengen

Frode Sjørnsen
administrerende direktør

Foto: Tod Faye-Schjøll

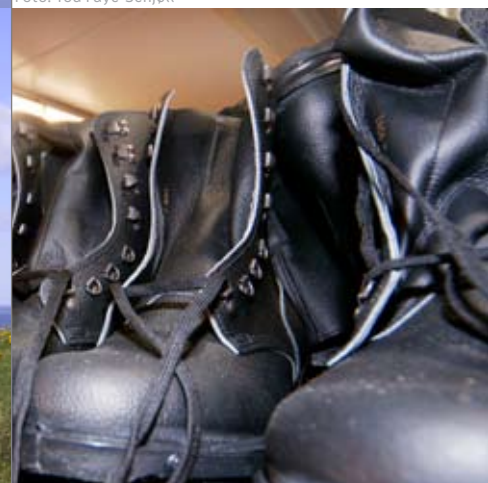

Foto: Matti Bernitz

Nøkkeltall

FORSVARSBYGG I 2007

- Forvalter 4 485 344 kvadratmeter bygningsmasse
- 12 610 bygg
- Forvalter 1 528 740 dekar grunneiendommer
- Leier ut 3 755 268 kvadratmeter bygningsmasse
- Driftsresultat på 566 millioner kroner, målt etter kontantprinsippet
- Bygget, rehabilitert og utviklet eiendom for 1,5 milliarder kroner
- Solgt eiendom for 437 millioner kroner
- Avhendet 285 000 kvadratmeter eiendom
- Overført 826,6 millioner kroner til Forsvarsdepartementet
- 1279 årsverk

Foto: Vegard Breie

Dette er Forsvarsbygg

Forsvarsbygg er ein profesjonell, offentlig eideomsaktør, som bygger, drifter og sel eideom for Forsvaret. Gjennom vår unike innsikt og kompetanse tilbyr vi sikre og effektive eideomsløysingar, som gir Forsvaret ein betydeleg arealreduksjon, mindre husleige, auka levetid og lågare kostnader på Forsvaret sitt materiell.

Forsvarsbygg opererer forretningsmessig til kundane, eigaren og samfunnet sitt beste, og løyser offentlege eideomsoppgåver i balanse mellom forvaltning og forretning.

Forsvarsbygg er eit forvaltingsorgan som ligg under Forsvarsdepartementet, har Forsvaret som største og viktigaste kunde, men har også kundar i andre offentlege marknader. Ved utgangen av året hadde Forsvarsbygg ei samla bemanning på 1279 årsverk.

For å nå våre mål, arbeider Forsvarsbygg etter fire verdier:

- **Fokusert**
- **Gjensidig tillit og respekt**
- **Heilskapleg mangfald**
- **Nytenkande**

Forsvarsbygg var inntil 31. desember 2007 delt inn i sju forretningsområde:

Forsvarsbygg Eideom har ei overordna, strategisk og koordinerande rolle og utøver Forsvarsdepartementets eigaransvar for eideom, bygg og anlegg. Eininga er ansvarleg for at eideomane til ei kvar tid dekkjer brukarane sine behov, og at eideomane sin balanseverdi blir utvikla positivt over tid. *Frå 1. januar 2008 går eininga inn som ein del av konsernstab for eideom og strategi.*

Forsvarsbygg Utvikling leverer kostnads-effektive, fleksible og funksjonelle bygg og anlegg til Forsvaret gjennom heilskapleg planlegging, utvikling og bygging.

Forsvarsbygg Utleie tar seg av alle oppgåver innanfor utleie, drift, vedlikehald, reinhald og utvikling av kunden sine eideomar, bygg og anlegg.

Forsvarsbygg Futura er eit unikt rådgjevingsmiljø som leverer tenester innan, sikkerheit og sikring, miljø, forskning og utvikling, juridiske tenester, internasjonale operasjonar og beredskap.

Skifte Eideom avhender eideom Forsvaret ikkje har bruk for. Ansvarer omfattar blant anna miljøopprydding og tilrettelegging for ny sivil bruk. Inntektene blir førte tilbake til Forsvaret. Skifte Eideom tilbyr også rådgjeving til andre offentlege eideomsaktørar som avhender eideom.

Nasjonale Festningsverk forvaltar og foredlar dei norske festningane. Festningane skal vernast om, samtidig som dei skal utviklast til attraktive arenaer for lokalbefolkning, turistar, kunst og kultur. Visjonen er å skape nytt liv på historisk grunn.

Forsvarsbygg Fellestenester leverer administrative støttetjenester internt i Forsvarsbygg.

Konsernledelsen

Frode Sjursen
Administrerende direktør

Ingar Asper
Økonomidirektør

Pål Benjaminsen
Direktør Forsvarsbygg Utleie

Olaf Dobloug
Direktør Forsvarsbygg Utvikling

Roger Jensen
Direktør Skifte Eiendom

Ragnar Bjørgaas
Direktør Forsvarsbygg Futura

Rikke Rindahl Bendiksen
Direktør Forsvarsbygg Fellestjenester

Nina Eidem
Direktør Nasjonale Festningsverk

Marit Jakobsen Leganger
Kommunikasjonsdirektør

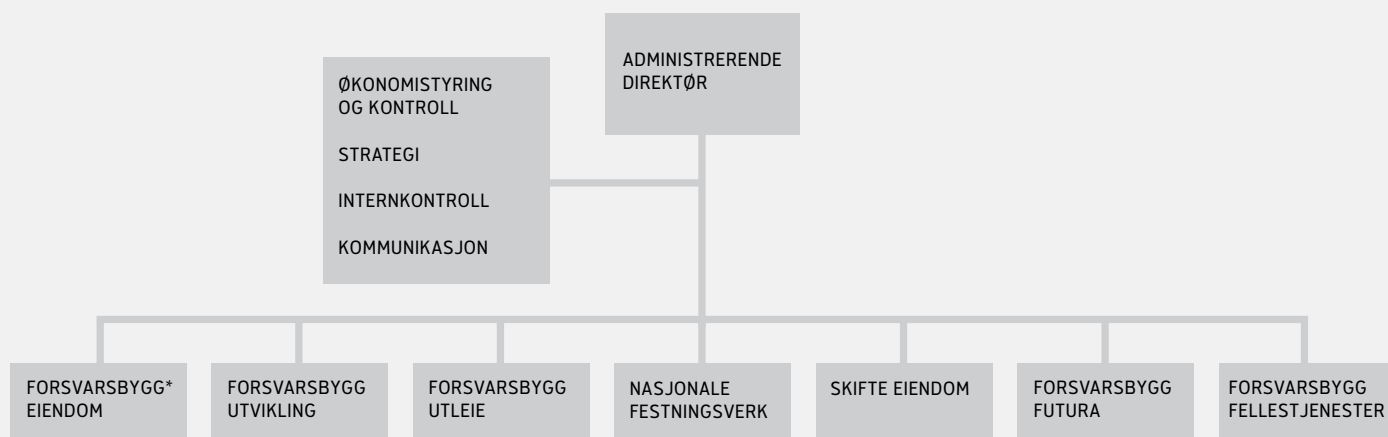
Steinar Lie
Eiendoms- og strategidirektør

Dag Westby
Direktør ADFBs Internkontroll

Alle foto: Terje Skåre

ORGANISASJONSKART

*Inngår som en del av konsernstab for eiendom og strategi fra og med 1.1.2008

Forsvarsbygg i videre utvikling

Forsvarsbygg har siden etableringen i 2001 gått gjennom en betydelig profesjonalisering, effektivisering og kvalitetsforbedring. Dette er i tråd med målet for den store eiendomsreformen som er gjennomført i forsvarssektoren. Forsvarsbygg skal forvalte Forsvarets eiendom, bygg og anlegg på en lønnsom, langsiktig og samfunnsansvarlig måte.

Samtidig som Forsvarsbygg skal tilrettelegge for Forsvarets aktivitet på best mulig måte, har Forsvarsbygg også et stort samfunnsansvar på andre områder. Virksomheten har stor betydning for mange enkeltpersoner, for næringsliv, lokalsamfunn, miljø og samfunn for øvrig. Som en stor statlig eiendomsaktør er det viktig at Forsvarsbygg tar dette samfunnsansvaret på alvor.

KUNDETILFREDSHET OG SERVICE

Forsvaret er Forsvarsbyggs viktigste kunder, og det jobbes bredt for mest mulig fornøyde kunder. Kundeundersøkelsen i 2007 bekreftet at kundene blir stadig mer fornøyde med Forsvarsbygg, men viste også områder som kan forbedres. Derfor fortsetter den brede satsingen på service med full tyngde inn i 2008.

KOMPETANSEUTVIKLING HJEMME OG UTE

Forsvarsbygg besitter en unik kompetanse hvor både den helhetlige eiendomskompetansen og spisskompetanse innen sikring, fortifikasjon, miljø og kulturminnevern er representert. Arbeidet med å styrke og videreutvikle denne kompetansen gjøres systematisk, blant annet gjennom kompetansekartleggingsverktøyet «Kompetanseweb» og et eget talentprogram. Forsvarsbygg etablerte i 2007 også en egen driftsteknikerordning for å ivareta nøkkelkompetanse i virksomheten.

Med en egen forsknings-, forsøks- og utviklingsvirksomhet (FoU) har Forsvarsbygg et viktig redskap rettet mot de ulike utfordringene som skal håndteres. Dette arbeidet skjer i samarbeid med både nasjonale og internasjonale fagmiljøer. Forsvarsbygg deltar aktivt i Nordiske Forsvarsbygg, et samarbeidsforum for de nordiske lands forsvarstilknyttede bygg- og eiendomsorganisasjoner.

RISIKOSTYRING OG ETIKK

I 2007 har Forsvarsbygg innført risikostyring som en integrert del av den samlede virksomhetsstyringen. Målet er å forebygge at virksomheten eksponerer seg for risiko som kan føre til redusert kostnadseffektivitet, skader og uhell, eller svekket omdømme. Forsvarsbygg har implementert etiske retningslinjer, og har utarbeidet klare varslingsrutiner for eventuelle avvik. Gjennom etablering av et etisk råd, har Forsvarsbygg i 2007 styrket fokuset på etikk og viktigheten av etisk riktig atferd.

ARBEIDSMILJØ

Forsvarsbygg legger i sin personalpolitikk vekt på verdier som omsorg, gjensidig tillit og respekt og mulighet for personlig utvikling. Fjorårets medarbeiderundersøkelser viser en virksomhet med høy medarbeidertilfredshet og arbeidsglede. Forsvarsbygg er en IA-bedrift og reduserte i 2007 sykefraværet med 0,3 %. Sykefraværet i 2007 var på 6,0 %. Ved utgangen av 2007 hadde Forsvarsbygg 1279 årsverk, fordelt på 1442 ansatte, hvorav 639 var kvinner. Forsvarsbygg tilstreber en balansert kjønnsfordeling og er bevisst på at virksomheten skal være en arbeidsplass for begge kjønn og ulike nasjonaliteter. I løpet av 2007 ble det foretatt tre nyansettelser i konsernledelsen, to av disse var kvinner. Andelen kvinner har økt med 1,1 prosentpoeng fra januar 2007 til januar 2008.

KJØNNSFORDELING

	Totalt	Kvinner	Menn	Kvinneandel
Styret	9	4	5	44,4 %
Konsernledelse	11	3	8	27,3 %
Ledere	47	6	41	12,8 %
Drift	384	11	373	2,9 %
Renhold	481	459	22	95,4 %
Tekn./Adm. personell	519	160	359	30,8 %
Forsvarsbygg totalt *	1442	639	803	44,3 %

* Styret er ikke med i totaloversikten

Foto: Nasjonale Festningsverk

Foto: Matti Bernitz

Forsvarsbygg og miljøet

I Forsvarsbygg har det gjennom 2007 vært økt oppmerksomhet og innsats på miljøområdet. Spesielt gjelder dette miljøkonsekvenser fra energiforbruk i bygninger, kontroll og forebygging av forurensning fra skyte- og øvingsfelt og opprydding i forurensning fra tidligere tiders militær aktivitet. Noen eksempler på miljørelaterte prosjekter og tiltak er nevnt nedenfor. Forsvarsbyggs miljøvernarbeid og miljøprestasjoner er dokumentert i Miljøredegjørelsen for 2007.

FORSVARSBYGGS NYE MILJØPOLITIKK

I andre halvdel av 2007 er det foretatt en gjennomgang av Forsvarsbyggs arbeid med miljøledelse og miljøstyring. Som en konsekvens av denne gjennomgangen, er det vedtatt en ny miljøpolitikk:

- Forsvarsbygg skal være blant de fremste i Norge på miljøområdet. Det skal aktivt arbeides for bedre miljøeffektivitet i egen virksomhet ved kontinuerlig forbedring og systematisk miljøstyring.
- Forsvarsbygg skal gjennom egen kompetanse og utvikling være en pådriver for miljøriktige løsninger i bygge- og eiendomsbransjen.
- Forsvarsbygg skal stimulere sine kunder og brukere til å treffe miljøriktige valg. Miljøpolitikken er lagt til grunn for etablering av nye konkrete hovedmål for Forsvarsbygg på miljøområdet, og for en ny miljøhandlingsplan for perioden 2008 - 2010.

ENERGILEDELSE

Et omfattende energiledelsesprogram ble igangsatt i 2006 i tett samarbeid med ENOVA. I 2007 har innsatsen vært å få på plass et energioppfølgingsystem (EOS) noe som er en absolutt nødvendighet for å kunne avdekke energilekkasjer og redusere energibruken.

Kommunikasjon, informasjon, motivasjon og opplæring er viktige elementer i programmet. Dette sikres ved stadige nettverkssamlinger sentralt, regionalt og lokalt.

Godt samspill mellom bruker/leietaker og Forsvarsbygg gjør det mulig å gjennomføre tiltak raskt når energilekkasjer avdekkes.

Potensialet for energisparing er stort. Det er målsatt en besparelse på over 90 GWh og en konvertering til CO²-nøytrale energikilder på mer enn 75 GWh.

Programleder Gunnar B. Solbjørg fra Forsvarsbygg Utleie Eiendoms-tjenester i samtale med Jon Ole Siggerud fra Forsvarsdepartementet. Begge er godt fornøyd med at det nå er fokus på miljø og energisparing i Forsvaret. Foto: Helge Andersen

MILJØOPPRYDDING

For 77 lokaliteter følger Forsvarsbygg opp SFTs pålegg som inkluderer tiltaksplaner, miljøtekniske grunnundersøkelser samt overvåking og dokumentasjon. I 2007 har det blitt utarbeidet en rekke tiltaksplaner og gjennomført overvåking av flere lokaliteter som for eksempel u-båtbunkeren på Laksevåg. Den mest omfattende miljøkartleggingen siste år har vært av sjøsedimentene ved Ramsund orlogsstasjon. Det er her foretatt analyser for PCB i over 600 prøver i et fire kvadratkilometer stort område. Det er også igangsatt et større miljøoppryddingsprosjekt på Banak, hvor krigsetterlatenskaper og skrot er spredd ut over hele flyplassområdet.

Grabb for prøvetaking av sjøsedimenter, Ramsund. Foto: Vidar Ellefsen

OLJEFORSYNINGSANLEGG

Det er i 2007 foretatt en gjennomgang og risikovurdering mot akutt forurensning for alle større oljeforsyningsanlegg som er i aktiv bruk. I tett dialog med Statens forurensningstilsyn (SFT) videreføres arbeidet med gjennomgang av beredskapsplaner og -materiell.

MILJØ I SKYTE- OG ØVINGSFELT

Det har i hele 2007 vært arbeidet med å oppfylle Miljøpolicy for skyte- og øvingsfelt, blant annet ved å øke miljøkompetansen til egne ansatte, gjennomføre undersøkelser av forurensning og kulturminner, overvåke utlekking av forurensning og skader i terreng, iverksette avbøtende tiltak samt gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyser med hensyn til HMS og biologisk mangfold. På innendørs skytebaner er det gjennomført et betydelig antall målinger av blyinnhold i luft.

Sjaktning i forbindelse med miljøtekniske grunnundersøkelser. Fjellfort, Sotra. Foto: Harald Bjørnstad

Oppsamlingsplass for avfall under oprydding av krigsetterlatenskaper på Banak flyplassområde. Foto: Svenn Samuelsen

Prosjektet Rehabilitering av naturskade i skyte- og øvingsfelt (REHAB) ble startet opp i 2007. Prosjektet skal bidra til at det utarbeides en håndbok for forebygging og rehabilitering av naturskader inklusive enhetlige prioriteringskriterier. Forsvarets oppsynssystem for biologisk mangfold (FOB) er iverksatt i 28 skyte- og øvingsfelt i løpet av 2007.

Det er gjennomført støymålinger i Regionfelt Østlandet og utarbeidet støysonekart for utvalgte skyte- og øvingsfelt.

Dam på Kongsgårdsmoen undersøkes for innhold av liten salamander. Foto: Magne Bolstad

SMART

Et nettbasert fagsystem for skyte- og øvingsfelt er tatt i bruk i hele Østerdal garnison. SMART (Sikkerhet, Miljø, Administrere, Rekvirere, Tildeler) er et verktøy for bestilling og administrering av Skyte- og øvingsfelt. Verktøyet er prisbelønnet for sin gode bruk av geografiske informasjonssystemer (GIS). Det er et viktig verktøy for å sikre miljømessig riktig og forsvarlig drift av skyte- og øvingsfeltene. Systemet forbedrer samordning, planlegging, styring og kontroll av øvingsvirksomhet, og sikrer at bruken av feltene er innenfor rammene av utslippstillatelsen.

FLYSTØY

I forbindelse med Forsvarsstudien 2007 er det gjort beregninger og vurderinger av støykonsekvenser for en rekke alternativ for stasjonering av norske kampfly. I denne forbindelse er det også igangsatt vurderinger av konsekvensene av nye kampfly. I forbindelse med åpning for sivil trafikk på Rygge flystasjon er det foretatt

omfattende støyutredninger inklusive tiltaksplaner. Støyreducerende tiltak er igangsatt for de mest utsatte boligene.

OPPRYDDING VED RAKKE FORT

Rakke fort i Vestfold har siden 2005 gjennomgått en omfattende ryddeprosess på land med blant annet fjerning av forurenset grunn og skrot, riving og store sikringstiltak. Flere hundre meter med løpegraver og stillinger er sikret, men samtidig bevart for å opprettholde det militærhistoriske landskapet for fremtiden. I tillegg er en håndgranatbane ryddet av fagpersonell fra Forsvaret og tilhørende installasjoner er fjernet. Området omfatter et mye brukt rekreasjonsområde på nærmere 240 dekar, og den delen av eiendommen som var eid av Forsvaret er overført Direktoratet for naturforvaltning for videre forvaltning som friluftsområde for allmennheten.

Kommandobunker på Rakke før opprydding og sikring. Foto: Magne Bolstad

Rakke - etter fjerning av kommandobunker. Foto: Magne Bolstad

Regnskap 2007

Forsvarsbygg

Forsvarsbygg er et statlig forvaltningsorgan med spesielle fullmakter, som får overført investeringstilskudd og driftstilskudd over statsbudsjettet.

Forsvarsbygg avlegger årsregnskap i henhold til to prinsipper: Eksternregnskapet (til statsregnskapet) avlegges etter kontantprinsippet, mens internregnskapet avlegges i samsvar med regnskapsloven.

ØKONOMISK ORGANISERING

Forsvarsbygg deler den økonomiske virksomheten i Forvaltning og Eiendom. Forsvarsbygg Forvaltning står for produksjon av tjenester knyttet til nybygging, rådgivning, drift og vedlikehold, samt salg av eiendommer. Forsvarsbygg Eiendom representerer Forsvarsdepartementet som på vegne av Staten står som eier av eiendommene.

I rapportering til statsregnskapet rapporterer Forsvarsbygg kontantresultatet samlet for de to enhetene.

FORVALTNINGSENHETEN

Forsvarsbygg oppnådde i 2007 et samlet årsresultat på - 47,6 mill kroner (2006: 0,1 mill). Enheten består av seks forretningsområder, hvorav Forsvarsbygg Utleie er den største.

EIENDOMSENHETEN

Eiendomsenheten oppnådde et årsresultat på 194,7 mill kroner (2006: 241,9 mill). Eiendomsporteføljen er inndelt i tråd med Forsvarsbyggs organisering: Forsvarsbygg Utleie, Nasjonale Festningsverk og Skifte Eiendom. Utleieporteføljen viser et underskudd på 109,2 mill kr (2006: 108,3 mill), som følge av at avskrivninger på infrastruktur ikke dekkes av husleien. Salg av eiendommer gjennom Skifte Eiendom viser et overskudd på 310,1 mill kr (2006: 345,4 mill).

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

Resultatregnskap (tall i 1.000)

Noter	DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	2007	2006
	Honorarinntekter	357 944	135 885
	Leieinntekter	166 699	199 995
	Inntekter driftsavtaler	1 125 097	1 101 491
	Forvaltningsinntekter	788 898	772 204
	Inntekter investeringsprosjekter	1 990 676	1 478 526
	Gevinst ved salg av eiendeler	920	563
2	Sum driftsinntekter	4 430 234	3 688 664
3	Vare- og tjenestekjøp	2 995 872	2 297 783
	Leiekostnader innleide bygg	184 813	180 467
4, 5	Lønnskostnader	684 014	623 677
6	Avskrivninger	19 214	19 047
	Energikostnader	465 840	444 444
	Andre driftskostnader	127 965	123 081
2	Sum driftskostnader	4 477 718	3 688 499
	Driftsresultat	-47 484	165
	FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER		
	Annen renteinntekt	0	0
	Andre finanskostnader	108	81
	Netto finansresultat	-108	-81
	ÅRSRESULTAT	-47 592	84
	OVERFØRINGER		
	Overført til/fra egenkapital	-47 592	84
9	Sum overføringer	-47 592	84

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

Balanse per 31. desember (tall i 1.000)

Noter	EIENDELER	2007	2006
	Anleggsmidler		
	Varige driftsmidler:		
6	Eiendeler, utstyr og inventar	47 742	48 098
10	Andel omstillingsmidler	73 097	115 000
	Sum anleggsmidler	120 839	163 098
	Omløpsmidler		
	Fordringer:		
7	Kundefordringer	43 375	33 690
	Andre fordringer	32 526	23 823
8	Mellomværende Eiendommene	1 800 460	1 100 735
	Sum omløpsmidler	1 876 361	1 158 248
	SUM EIENDELER	1 997 200	1 321 346

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

Balanse per 31. desember (tall i 1.000)

Noter	EGENKAPITAL OG GJELD	2007	2006
	Egenkapital		
	Innskutt egenkapital:		
	Innskutt egenkapital	-48 343	-18 488
	Sum innskutt egenkapital	-48 343	-18 488
	Opptjent egenkapital		
	Opptjent egenkapital	485 742	547 182
	Sum opptjent egenkapital	485 742	547 182
9	Sum egenkapital	437 399	528 694
	Gjeld		
	Avsetning for forpliktelser:		
5	Pensjonsforpliktelser	175 465	115 642
10	Avsetning for omstillingskostnader	73 097	115 000
	Sum avsetninger for forpliktelser	248 562	230 642
	Kortsiktig gjeld		
	Leverandørgjeld	72 144	70 070
11	Mellomværende eier	947 940	331 565
	Annen kortsiktig gjeld	291 155	160 375
	Sum kortsiktig gjeld	1 311 239	562 010
	Sum gjeld	1 559 801	792 652
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	1 997 200	1 321 346

Oslo, 14. februar 2008

Age Danielsen (styreleder)

Siri Hunnes Blakstad

Inge Nidar Dolve (sign)

Bente Hagem

Randi Jørgensen

Alf Kaspersen

Finn-Øyvind Langfjell

Svein Erik Lysgaard

Eli Anne Østengen

Frode Sjursen
administrerende direktør

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

Noter til regnskapet 2007 (tall i 1.000)

NOTE 1

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i henhold til regnskapsloven og god regnskapsskikk. Forsvarsbygg er et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Forsvarsbygg får tilført investeringstilskudd over statsbudsjettet.

LEIEINNTEKTER

Leieinntektene inntektsføres (periodiseres) i takt med leieperioden.

VURDERING OG KLASSIFISERING AV EIENDELER OG GJELD

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost med fradrag for planmessige avskrivninger. Dersom gjennvinnbart beløp av anleggsmidler er lavere enn balanseført verdi og verdifallet forventes ikke å være forbigående, er det foretatt nedskrivning til gjennvinnbart beløp. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives lineært over den økonomiske levetiden.

Omløpsmidler er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Kortsiktig gjeld er vurdert til pålydende beløp.

GEVINST VED SALG AV DRIFTSMIDLER

Gevinst for solgte driftsmidler er salgssum fratrukket bokførte verdier.

AVSKRIVNINGER

Varige driftsmidler avskrives lineært i avskrivningsperioden.

Ordinære avskrivninger påbegynnes når driftsmidlet er tatt i bruk.

OMSTILLINGSMIDLER

Det er foretatt avsetning for omstillingskostnadene som tar utgangspunkt i krav til omstilling og effektivisering som er satt til Forsvarsbygg. Beregningene er gjort med utgangspunkt i de avgangsstimulerende tiltakene som Forsvarsbygg benytter.

Forsvarsdepartementet bevilger årlig øremerkede midler til å dekke omstillingskostnader i Forsvarsbygg. Det er derfor oppført en fordring på Forsvarsdepartementet tilsvarende Forsvarsbyggs beregnede omstillingskostnader. Omstillingsmidlene representerer ingen lovhjemlet rett for den enkelte arbeidstager.

FORDRINGER

Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene.

OMLØPSMIDLER

På linje med andre statsetater er Forsvarsbygg med i statens konsernkontoordning. Dette innebærer at Forsvarsbygg ikke har egne bankbeholdninger.

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

NOTE 1 FORTS

PENSJONER

Forsvarsbygg har obligatorisk tjenestepensjon i Statens Pensjonskasse (SPK) og pensjonsordningen behandles som en ytelsesplan. Pensjonsordningen er ikke fondsbasert, men ved beregning av pensjonsforpliktelsen er det opprettet et fiktivt fond i Statens pensjonskasse som tilsvarende de påløpte pensjonsforpliktelser beregnet i henhold til SPKs forutsetninger. Pensjoner er innarbeidet i regnskapet i henhold til NRS 6 for pensjoner med virkning fra 1. januar 2002. Ved beregning av pensjonskostnader og fremtidige pensjonsforpliktelser legger Forsvarsbygg til grunn alminnelige anbefalte aktuarmessige forutsetninger i sin regnskapsføring. Regnskapet viser netto pensjonsforpliktelse.

PRINSIPPER FOR KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Forsvarsbygg leverer eget kontantregnskap. Dette tilfredstiller statens krav til oversikt over kontante inn- og utbetalinger og erstatter kontantstrømsanalyse iht regnskapslovens bestemmelser.

OVERFØRT KONTANTMESSIG OVERSKUDD

Forsvarsbygg er forutsatt å levere et kontantmessig overskudd som tilsvarende resultatkrav satt i styringsrammer for året. Dette overskuddet akkumuleres på Forsvarsbyggs bankkonti, og godskrives Statsregnskapet ved årlig oppgjør av konsernkonto.

SELVASSURANDØRPRINSIPP

Staten opererer som selvassurandør. Det er ikke inkludert poster i regnskapet som søker å reflektere alternativ netto forsikringskostnad eller forpliktelse.

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

NOTE 2

FORDELING PÅ FORRETNINGSOMRÅDER

	FORSVARSBYGG UMLEIE		FORSVARSBYGG UTVIKLING		SKIFTE EIENDOM	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
Honorarinntekter	74 136	6 824	157 821	35 204	26 413	25 968
Leieinntekter	165 593	197 749	1 076	2 185	0	61
Inntekter driftsavtaler	1 125 065	1 101 335	0	0	0	6
Forvaltningshonorar	794 718	738 907	0	0	0	0
Inntekter investeringsprosjekter	0	0	1 990 676	1 478 526	0	0
Gevinst ved salg av eiendeler	709	285	163	65	0	0
Sum driftsinntekter	2 160 220	2 045 100	2 149 736	1 515 980	26 413	26 035
Vare- og tjenestekjøp investeringer & FDVU	912 368	840 552	2 052 917	1 416 083	-211	6 655
Leiekostnader						
Innleide Bygg	184 082	179 741	490	682	208	0
Lønnskostnader	449 562	415 168	70 806	55 010	29 038	28 322
Avskrivninger	12 961	12 811	1 809	2 406	1 475	891
Energikostnader	465 778	444 243	55	198	-4	1
Andre driftskostnader	151 995	152 152	31 723	41 601	-2 093	-10 216
Sum driftskostnader	2 176 745	2 044 667	2 157 799	1 515 980	28 414	25 653
Driftsresultat	-16 525	433	-8 064	0	-2 001	382
Netto finansresultat	-75	-67	-7	0	-3	0
Årsresultat	-16 601	366	-8 071	0	-2 003	382

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

NOTE 2 FORTS

FORDELING PÅ FORRETNINGSOMRÅDER

	NASJONALE FESTNINGSVERK		FORSVARSBYGG FUTURA		ANDRE	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006
Honorarinntekter	48 007	6 563	49 791	59 465	1 776	1 861
Leieinntekter	0	0	0	0	30	0
Inntekter driftsavtaler	0	0	0	0	32	149
Forvaltningshonorar	-5 819	33 298	0	0	0	0
Inntekter investerings- prosjekter	0	0	0	0	0	0
Gevinst ved salg av eiendeler	0	0	46	213	2	0
Sum driftsinntekter	42 188	39 861	49 837	59 678	1 840	2 010
Vare- og tjenestekjøp investeringer og FDVU	6 937	1 499	21 906	31 659	1 956	1 336
Leiekostnader innleide Bygg	0	0	0	0	33	44
Lønnskostnader	28 708	25 570	39 903	35 083	65 996	64 524
Avskrivninger	123	173	316	573	2 531	2 193
Energikostnader	0	0	0	0	10	2
Andre driftskostnader	8 503	14 980	-9 989	-7 665	-52 173	-67 770
Sum driftskostnader	44 271	42 222	52 136	59 650	18 353	329
Driftsresultat	-2 083	-2 361	-2 300	28	-16 513	1 681
Netto finansresultat	-1	-2	-1	0	-21	-9
Årsresultat	-2 083	-2 363	-2 299	28	-16 534	1 672

NOTE 3

VARE & TJENESTEKJØP

	2007	2006
Kostnad investeringsprosjekter	2 077 407	1 465 638
Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling	918 464	832 145
Vare og tjeneste kjøp	2 995 872	2 297 783

Viser fordelingen av vare- og tjenestekjøp i forbindelse med henholdsvis investeringer og vanlig drift.

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

NOTE 4

LØNNSKOSTNADER, ANTALL ANSATTE, GODTGJØRELSER MM

LØNNSKOSTNADER	2007	2006
Lønn	507 059	460 810
Arbeidsgiveravgift	57 966	67 032
Pensjonskostnader (se note 5)	100 448	80 325
Andre ytelser samt øvrige personalkostnader	18 541	15 510
Sum	684 014	623 677
Årsverk ved utløp av året	1 286	1 269

YTELSER TIL LEDENDE PERSONER	LØNN OG ANDRE GODTGJØRELSER	PENSJONS- KOSTNADER	SUM
Administrerende direktør	1 084	107	1 192
Styrets honorar			514

Det er ikke gitt lån eller sikkerhetsstillelse til ledende personer m.v.

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

NOTE 5

PENSJONSKOSTNADER, -MIDLER OG FORPLIKTELSER

PENSJONSKOSTNAD	2007	2006
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	60 323	52 891
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	75 177	56 709
Avkastning på pensjonsmidler	-54 568	-44 024
Administrasjonskostnader	1 252	1 178
Resultatført estimatendringer og avvik	14 919	12 050
Periodisert arbeidsgiveravgift	12 623	10 245
Brutto pensjonskostnad	109 726	89 049
Arbeidstagers andel av pensjonspremie - 2 %	-9 278	-8 725
Netto pensjonskostnad	100 448	80 324

PENSJONSFORPLIKTELSE	2007	2006
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	1 372 564	1 187 130
Pensjonsmidler "fiktiv fond"	-926 288	-853 936
Beregnete pensjonsforpliktelser	446 276	333 194
Ikke resultatførte estimatendringer og avvik	-290 997	-230 856
Periodisert arbeidsgiveravgift	20 186	13 304
Netto pensjonsforpliktelser	175 465	115 642

ENDRING I PENSJONSFORPLIKTELSEN	2007	2006
Netto forpliktelse 1.1.	115 642	79 563
Brutto pensjonskostnad	109 726	89 049
Premieinnbetalinger	-44 162	-46 196
Arbeidsgiveravgift på premieinnbetalinger	-5 741	-6 774
Netto forpliktelse 31.12.	175 465	115 642

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

NOTE 5 FORTS

PENSJONSKOSTNADER, -MIDLER OG FORPLIKTELSER

ØKONOMISKE FORUTSETNINGER	PENSJONS-FORPLIKTELSE		PENSJONS-KOSTNADER	
	2007	2006	2007	2006
Diskonteringsrente	6,0 %	5,2 %	5,2 %	6,0 %
Forventet avkastning på fondsmidler	6,3 %	5,5 %	5,5 %	5,5 %
Forventet lønnsregulering/ pensjonsøkning/G-regulering	4,8 %	4,0 %	4,0 %	3,7 %
Forventet G-regulering og regulering av løpende pensjoner	4,8 %	3,5 %	3,5 %	3,7 %

Økonomiske forutsetninger:

For beregning av årlig pensjonskostnad, legges de økonomiske forutsetningene per 1.1. til grunn.

DEMOGRAFISKE FORUTSETNINGER	2007	2006
Anvendt dødelighetstabell	K 2005	K 1963
Anvendt uføretariff	200% K1963	200% K1963
Forventet uttakshyppighet AFP	20,0 %	20,0 %
Frivillig avgang, over/under 50 år	1% / 3%	1% / 3%

ANDRE FORUTSETNINGER:	2007	2006
Antall yrkesaktive	1 370	1 356
Antall pensjonister	509	450
Amortiseringsfaktor - estimatavvik	12 år	11 år
Arbeidsgiveravgift - gjennomsnittlig sats	13%	13%

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

NOTE 6

VARIGE DRIFTSMIDLER

	EIENDELER, UTSTYR OG INVENTAR				
Anskaffelseskost 01.01	125 470				
Tilgang kjøpte driftsmidler	18 857				
Avgang	0				
Anskaffelseskost 31.12	144 327				
Avgang	0				
Akkumulerte avskrivninger 31.12	-96 585				
Bokført verdi pr. 31.12	47 742				
Årets avskrivninger	19 214				
Økonomisk levetid	3/10 ÅR				
Avskrivningsplan	Lineær				
Tilgang/Avgang - Siste 5 år	2007	2006	2005	2004	2003
Anskaffet	18 857	16 418	8 955	12 797	39 737
Avhendet	0	0	0	0	0

NOTE 7

FORDRINGER MED FORFALL SENERE ENN ETT ÅR

Forvaltningsenheten har ingen fordringer med forfall senere enn ett år.

NOTE 8

MELLOMVÆRENDE EIENDOMSENHETEN

Alt internt mellomværende netto føres i balansen, enten som internfordring eller -gjeld.

Forsvarsbygg - Forvaltningsenheten

NOTE 9

EGENKAPITAL

INNSKUTT EGENKAPITAL	2007	2006
Inngående balanse 01.01	-18 488	-14 984
Uttak av egenkapital ved oppgjør av kontantregnskap	-29 855	-3 504
Utgående balanse innskutt egenkapital 31.12	-48 343	-18 488
OPPTJENT EGENKAPITAL		
Inngående balanse 01.01	547 182	547 097
Årets resultatdisponering	-47 592	85
Driftstilskudd - forskjell mellom kontantregnskap og periodisert regnskap	-13 848	0
Utgående balanse opptjent egenkapital 31.12	485 742	547 182
Sum egenkapital 31.12	437 399	528 694

Opptjent egenkapital inkluderer reguleringsfond på 406 mill. Disponering av reguleringsfondet skjer i samsvar med Forsvarsdepartementets beslutninger.

NOTE 10

AVSETNINGER FOR OMSTILLINGER

AVSETNINGER	2007	2006
Omstillingsmidler	73 097	115 000
Sum	73 097	115 000

Avsetningen er belastet med årets kostnader for avgangstimulerende tiltak og avstemt mot fremtidige forpliktelser.

NOTE 11

MELLOMVÆRENDE EIER

Mellomværende eier består av netto fordring som følge av at Forsvarsbyggs bankkonti (trekkrettighet i Statens konsernkontoordning) og bevilgningskonti, kontant driftsresultat og arbeidsgiveravgift nullstilles årlig.

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

Resultatregnskap (tall i 1.000)

Noter	DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	2007	2006
	Honorarinntekter	21 322	69 800
	Leieinntekter	1 328 528	1 248 470
	Inntekter driftsavtaler	488	108
	Inntekter investeringsprosjekter	241 006	258 568
	Gevinst ved salg av eiendeler	478 339	546 258
2	Sum driftsinntekter	2 069 682	2 123 204
	Vare- og tjenestekjøp	110 724	148 569
	Leiekostnader innleide bygg	1 886	1 677
3	Avskrivninger	617 228	608 946
	Energikostnader	32 293	35 847
	Andre driftskostnader	1 113 384	1 087 792
2	Sum driftskostnader	1 875 514	1 882 831
	Driftsresultat	194 168	240 373
	FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER		
	Annen renteinntekt	559	1 529
	Andre finanskostnader	-61	-12
	Netto finansresultat	498	1 517
	ÅRSRESULTAT	194 666	241 890
	OVERFØRINGER		
7	Overført til/fra egenkapital	194 666	241 890
	Sum overføringer	194 666	241 890

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

Balanse per 31. desember (tall i 1.000)

Noter	EIENDELER	2007	2006
	Anleggsmidler		
	Varige driftsmidler:		
3	Tomter	2 518 936	2 519 305
3	Bygg, anlegg og infrastruktur	17 450 459	17 616 532
3	Stridsanlegg	2 007 418	2 117 992
3	NATO	6 421 818	6 516 175
4	Anlegg under utførelse nasjonale	2 584 493	1 372 874
4	Anlegg under utførelse NATO	296 895	158 583
3	Eiendeler, utstyr og inventar	3 907	2 752
	Sum anleggsmidler	31 283 927	30 304 213
	Omløpsmidler		
	Fordringer:		
	Kundefordringer	36 096	188 336
5, 8	Mellomværende Eier	1 191 760	554 360
	Sum omløpsmidler	1 227 856	742 696
	SUM EIENDELER	32 511 783	31 046 909

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

Balanse per 31. desember (tall i 1.000)

Noter	EGENKAPITAL OG GJELD	2007	2006
	Egenkapital		
	Innskutt egenkapital:		
	Innskutt egenkapital	21 896 897	21 283 829
	Sum innskutt egenkapital	21 896 897	21 283 829
	Opptjent egenkapital:		
	Overskudd/udekket underskudd	918 795	724 128
	Sum opptjent egenkapital	918 795	724 128
2	Sum egenkapital	22 815 692	22 007 957
	Gjeld		
	Langsiktig gjeld:		
9	Gjeld til staten vedrørende stridsanlegg	1 146 487	1 211 073
9	Gjeld til NATO	6 700 460	6 664 138
	Sum langsiktig gjeld	7 846 947	7 875 211
	Kortsiktig gjeld:		
	Skyldige offentlige avgifter	154	231
	Annen kortsiktig gjeld	48 531	62 775
6	Mellomværende Forvaltning	1 800 460	1 100 735
	Sum kortsiktig gjeld	1 849 145	1 163 741
	Sum gjeld	9 696 092	9 038 952
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	32 511 783	31 046 909

Oslo, 14. februar 2008

Åge Danielsen (styreleder)

Siri Hunnes Blakstad

Inge Nidar Dolve (sign)

Bente Hagen

Randi Jørgensen

Alf Kaspersen

Finn-Øyvind Langfjell

Svein Erik Lysgaard

Eli Anne Østengen

Frode Sjursen
administrerende direktør

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

Noter til regnskapet 2007 (tall i 1.000)

NOTE 1

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i henhold til regnskapsloven og god regnskapsskikk. Forsvarsbygg er et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Forsvarsbygg får tilført investeringstilskudd over statsbudsjettet.

LEIEINNTEKTER

Leieinntektene inntektsføres (periodiseres) i takt med leieperioden.

VURDERING OG KLASSIFISERING AV EIENDELER OG GJELD

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost med fradrag for planmessige avskrivninger. Dersom gjennvinnbart beløp av anleggsmidler er lavere enn balanseført verdi og verdifallet forventes ikke å være forbigående, er det foretatt nedskrivning til gjennvinnbart beløp. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives lineært over den økonomiske levetiden.

Omløpsmidler er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Annen langsiktig gjeld og kortsiktig gjeld er vurdert til pålydende beløp.

ÅPNINGSBALANSE 1. JANUAR 2002

Ved etablering av åpningsbalansen ble eiendelenes anskaffelseskost beregnet med utgangspunkt i gjenanskaffelseskost redusert med slit og elde basert på beregnede avskrivninger over eiendelenes levetid, og hensyntatt anleggsmidlenes

tekniske og funksjonelle tilstand. I åpningsbalansen ble det foretatt en avsetning for fremtidig tap i forbindelse med avhending av eiendommer, bygg og anlegg (EBA). Avsetningen er nettoført mot varige driftsmidler i balansen.

AVSETNINGSKONTO

Det er ved etablering av åpningsbalansen opprettet en avsetningskonto hvor bokførte verdier av solgte eiendommer (bygg og tomt) belastes. Bokført verdi av bygg som i løpet av året er overført Skifte Eiendom bokføres mot avsetningen ved overføringstidspunktet. Dette medfører at den delen av balansen som ivaretas av Skifte Eiendom er bokført uten verdi. Avsetningen reduseres årlig i samsvar med den bokførte verdien av utrangert EBA.

Verdsettelsen av tomter er basert på kategorisering av råtomten uten infrastruktur, men hensyntatt geografisk beliggenhet. Gjennomsnittsbetraktninger etter valgte satser innenfor de ulike kategoriene er lagt til grunn for verdsettelsen. Dette betyr at det er benyttet ulike kvadratmeterpriser på tomtearealene avhengig av om de ligger i byer eller bymessige strøk, i mindre byer og tettsteder, eller i annen type spredt beliggenhet.

GEVINST VED SALG AV EIENDOM BYGG OG ANLEGG

Salgssummen for avhendet EBA er i sin helhet bokført som gevinst ved salg av eiendeler i resultatregnskapet.

ANLEGG UNDER UTFØRELSE

Anlegg under utførelse er verdsatt til verdi av påløpt produksjon for igangsatte investeringer i bygg og anlegg. Inntektsføringen skjer i takt med påløpte kostnader for prosjektet. Det er ikke foretatt nedskrivning for risiko for tap, siden prosjektene fullfinansieres av staten etter faktisk medgått tid og materiell.

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

NOTE 1 FORTS

REGNSKAPSPRINSIPPER

AVSKRIVNINGER

Inntektsgivende eiendommer avskrives lineært med følgende avskrivingsperioder:

- Nybygg: 60 år
- Ombygging/utvidelse: 30 år

Ordinære avskrivninger påbegynnes når bygningene er ferdigstilt og tatt i bruk.

Ved overføring av bygg og anlegg til Skifte Eiendom nedskrives bokførte verdier i sin helhet og avskrivningene opphører som følge av dette.

FORDRINGER

Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene.

REGNSKAPSMESSIG BEHANDLING AV NATO OG STRIDSANLEGG

NATO og stridsanlegg behandles på lik linje med annen bygningsmasse i Forsvarsbygg når det gjelder inntekter og kostnader knyttet til husleie og driftsavtaler. Strukturelt vedlikehold og nybygg av NATO og stridsanlegg blir finansiert direkte av NATO og ved særskilte bevilgninger i statsbudsjettet. Som en følge av denne finansieringsformen er det oppført en gjeld til NATO og staten. Gjelden blir redusert over anleggenes levetid i samsvar med de årlige ordinære avskrivningene på anleggene. Dette prinsippet innebærer at avskrivningene på NATO og stridsanlegg ikke belaster Forsvarsbyggs regnskap.

REGNSKAPSMESSIG BEHANDLING AV INVESTERINGSBEVILGNINGER

Forsvarsbygg mottar investeringsbevilgninger fra Forsvarsdepartementet for finansiering av nye EBA og andre prioriterte oppgaver. Investeringsbevilgninger til ny EBA er regnskapsmessig behandlet

som egenkapitalinnskudd. Investeringsbevilgningene dekker også investeringsprosjekter som ikke kan aktiveres. Bevilgninger til denne type prosjekter er inntektsført over resultatregnskapet.

PRINSIPPER FOR KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Forsvarsbygg leverer eget kontantregnskap. Dette tilfredstiller statens krav til oversikt over kontante inn- og utbetalinger og erstatter kontantstrømsanalyse iht regnskapslovens bestemmelser.

SELVASSURANDØRPRINSIPP

Staten opererer som selvassurandør. Det er ikke inkludert poster i regnskapet som søker å reflektere alternativ netto forsikringskostnad eller forpliktelse.

OVERFØRINGER TIL EIER

Overføringer til eier består av to elementer som er vist under årsresultatet i resultatregnskapet og spesifisert i note 8

OVERFØRT OVERSKUDD

I de årlige Statsbudsjett blir det vedtatt inntektsmålsettinger for salg av eiendommer, bygg og anlegg (EBA). Forsvarsbygg ved Skifte Eiendom har fullmakt til å trekke fra gjennomføringskostnader (riving, rydding, sikring og salgskostnader) i forbindelse med avhending av Forsvarets EBA. Nettoinntekt, etter fradrag for salgskostnader, overføres Forsvarsdepartementet.

OVERFØRT KONTANTMESSIG OVERSKUDD

Forsvarsbygg forutsettes å levere et kontantmessig overskudd tilsvarende kapitalelementet i husleien. Overskuddet akkumuleres i løpet av året på Forsvarsbyggs bankkonti ved innbetaling av husleie, og godskrives Statsregnskapet ved årlig oppgjør av konsernkonto etter fradrag for midler overført reguleringsfond.

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

NOTE 2

FORDELING PÅ VIRKSOMHETSOMRÅDER

	FORSVARSBYGG UTLEIE		NASJONALE FESTNINGSVERK		SKIFTE EIENDOM		TOTALT	
	2007	2006	2007	2006	2007	2006	2007	2006
Honorarinntekt			19 937	67 429	1 385	2 371	21 322	69 800
Leieinntekter	1 283 809	1 205 423	31 260	33 734	13 458	9 313	1 328 528	1 248 470
Inntekter driftsavtaler	0	0	493	25	-5	83	488	108
Inntekter investerings- prosjekter	241 006	258 568	0	0	0	0	241 006	258 568
Gevinst ved salg av eiendeler	0	0	0	0	478 339	546 258	478 339	546 258
Sum driftsinntekter	1 524 815	1 463 991	51 690	101 188	493 177	558 025	2 069 682	2 123 204
Vare- og tjenestekjøp investeringer	0	0	43 533	51 640	67 191	96 929	110 0724	148 569
Leie av eiendommer	0	0	164	77	1 722	1 600	1 886	1 677
Avskrivninger	615 443	608 501	1 699	383	86	62	617 228	608 946
Energikostnader	0	0	9 647	8 510	22 646	27 337	32 293	35 847
Andre driftskostander	1 018 578	963 764	2 903	35 844	91 903	88 185	1 113 384	1 087 793
Sum driftskostnader	1 634 021	1 572 265	57 946	96 454	183 547	214 113	1 875 514	1 882 832
Driftsresultat	-109 205	-108 274	-6 256	4 734	309 629	343 912	194 168	240 372
Netto finansresultat	0		2	2	496	1 516	498	1 518
Årsresultat	-109 205	-108 274	-6 254	4 736	310 126	345 428	194 666	241 890

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

NOTE 3

VARIGE DRIFTSMIDLER

	EIENDELER, UTSTYR OG INVENTAR	TOMTER	BYGG, ANLEGG OG INFRA- STRUKTUR	NATO	STRIDS- ANLEGG	SUM
Anskaffelseskost 01.01	3 627	2 519 305	21 784 740	7 288 134	2 442 857	34 038 663
Justeringer vedr tidligere års regnskaper	0	0	211 655			211 655
Justert anskaffelses- kost 01.01	3 627	2 519 305	21 996 395	7 288 134	2 442 857	34 250 318
Tilgang kjøpte driftsmidler	1 626	0	-56 330	98 862	-39 392	4 766
Tilgang egentilvirkede driftsmidler	0	0	263 699	2 405	14 479	280 583
Avgang	0	-369	-198 412	2 774	-33 778	-229 785
Anskaffelseskost 31.12	5 253	2 518 936	22 005 352	7 392 175	2 384 166	34 305 882
Avsetning tap på utfasing 01.01	0	0	1 528 142	0	0	1 528 142
Avgang	0	0	-151 031	0	0	-151 031
Avsetning tap på utfasing 31.12	0	0	1 377 111	0	0	1 377 111
Verdi anskaffelseskost og avsetn. 31.12	5 253	2 518 936	20 628 241	7 392 175	2 384 166	32 928 771
Akkumulerte avskrivninger 31.12	1 346	0	3 177 782	970 357	376 748	4 526 233
Bokført verdi pr. 31.12	3 907	2 518 936	17 450 459	6 421 818	2 007 418	28 402 538
Årets avskrivninger	592	0	616 636	187 092	40 426	844 746
Reverserte avskrivninger NATO/stridsanlegg	0	0	0	-187 092	-40 426	-227 518
Årets avskrivninger	592	0	616 636	0	0	617 228
Økonomisk levetid	3/5 år		3/60 år	3/60 år	3/60 år	
Avskrivningsplan	Lineær		Lineær	Lineær	Lineær	

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

NOTE 3 FORTS

VARIGE DRIFTSMIDLER

Justeringer vedrørende tidligere års regnskaper gjelder endringer i verdifastsettelsen som følge av at det er utarbeidet mer detaljert grunnlag for verdsettelse av EBA-porteføljen.

Verdier overført Skifte Eiendom føres mot avsetningen ved overførselstidspunktet.

Regnskapsført anskaffelseskost i relasjon til tilgang og avgang av anleggsmidler påvirkes av foretatte reklassifiseringer, samt inn- og utrantering av EBA-porteføljen.

Tilgang/Avgang - Siste 5 år	2007	2006	2005	2004	2003
Anskaffet	285 349	2 423 114	1 222 640	1 791 413	774 209
Avhendet (anskaffelseskost)	148 023	317 656	1 477 659	981 949	248 732
Endring anlegg under utførelse	1 349 931	-2 209 501	-248 005	-2 735 417	1 472 751

NOTE 4

ANLEGG UNDER UTFØRELSE

	ANLEGG UNDER UTFØRELSE NASJONALE	ANLEGG UNDER UTFØRELSE STRID	ANLEGG UNDER UTFØRELSE NATO	SUM
Inngående balanse 01.01	1 354 792	18 082	158 583	1 531 457
Justering vedrørende tidligere års regnskap	50 165	-16 561	-23 626	9 978
Justert IB	1 404 957	1 521	134 957	1 541 435
Tilgang	1 475 333	3 521	161 938	1 640 792
Avgang	-300 839			-300 839
Anlegg under utførelse	2 579 451	5 042	296 895	2 881 388

Justeringer vedrørende tidligere års regnskaper fremkommer som følge av en gjennomgang av prosjektene registrert på anlegg under utførelse.

NOTE 5

MELLOMVÆRENDE EIER

Mellomværende eier består av netto fordring som følge av at Forsvarsbyggs bankkonti (trekkrettighet i Statens konsernkontoordning) og bevilgningskonti nullstilles årlig.

NOTE 6

MELLOMVÆRENDE FORVALTNINGSENHETEN

Alt internt mellomværende nettoføres i balansen, enten som internfordring eller -gjeld.

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

NOTE 7

EGENKAPITAL

INNSKUTT EGENKAPITAL	2007	2006
Inngående balanse 01.01	21 283 829	22 117 380
Tilført investeringskapital i året (eks. stridsanlegg)	1 340 720	876 704
Uttak av egenkapital ved oppgjør av kontantregnskap	-948 056	-930 910
Gjeld konvertert til egenkapital		17 459
Korreksjoner vedrørende tidligere års regnskap	220 404	-796 804
Utgående balanse innskutt egenkapital 31.12	21 896 897	21 283 829
OPPTJENT EGENKAPITAL		
Inngående balanse 01.01	724 128	482 241
Årets resultatdisponering	194 666	241 887
Utgående balanse opptjent egenkapital 31.12	918 795	724 128
Sum Egenkapital 31.12	22 815 692	22 007 957

Korreksjon vedrørende tidligere års regnskaper fremkommer som følge av endring i klassifisering av enkelte bygg og anlegg i forhold til forutsetningene som ble lagt til grunn i åpningsbalansen.

NOTE 8

OVERFØRING TIL/FRA EIER

Kontantmessig resultat fra salg av eiendommer og kapitalelementet i husleien overføres årlig Forsvarsdepartementet.

	2007	2006
Overført overskuddkontantregnskapet	390 000	497 000
Overført overskudd ved salg av EBA	436 588	433 414
Sum overføring eier/uttak av egenkapital	826 588	930 911

Forsvarsbygg - Eiendomsenheten

NOTE 9

GJELD TIL NATO OG STATEN VEDRØRENDE STRIDSANLEGG

	NATO	STRIDSANLEGG
Inngående balanse 01.01	6 664 138	1 211 073
Korreksjoner tidligere års regnskap	-21 222	-1 430
Ny inngående balanse 01.01	6 642 916	1 209 643
Tilført investeringskapital i året (anlegg under utførelse)	154 306	3 730
Avgang ved utrangering av eiendommer	4 875	-24 828
Tilbakeføring avskrivninger	-187 092	-40 426
Andre korreksjoner	85 455	-1 632
Utgående balanse 31.12	6 700 460	1 146 487

Forsvarsbygg Eiendom

Året i kort

Forsvarsbygg Eiendom har en overordnet, strategisk og koordinerende rolle og utøver Forsvarsdepartementets eieransvar for eiendommer, bygg og anlegg. Enheten er ansvarlig for at eiendommene til enhver tid dekker brukernes behov, samt at eiendommenes verdi utvikles positivt over tid.

Forsvarsbyggs balanse er per utgangen av 2007 notert til 31 milliarder kroner basert på den tekniske verdien av bygningsmassen. Utviklingen i tilstandsgrad på porteføljen er en viktig indikator på hvordan eiendomsmassen ivaretas. Forsvarsbygg gjennomfører tilstandsanalyse på 20 % av bygningsmassen årlig, dvs. at hele porteføljen blir gjennomgått i 5-års sykluser. Tilstandsanalyser er 2007 gjennomført i henhold til plan.

Forsvarsbygg har i 2007 i samarbeid med Forsvaret utarbeidet en ny rammeavtale. Arbeidet med rammeavtalen har vært ledet av Forsvarsbygg Eiendom. Rammeavtalen ble signert i slutten av 2007.

Forsvarsbygg Eiendom har i 2007 representert Forsvarsbygg i Forsvarsstudien 2007 med EBA-faglige vurderinger. Resultatet av anbefalingene i FS '07 vil få konsekvenser for Forsvarsbyggs EBA-portefølje.

Forsvarsbygg Eiendom har i 2007 vært involvert i og levert betydelig bidrag til utredningen om «Fremtidig organisering av EBA i forsvarssektoren». Rapporten er utarbeidet av Forsvarsdepartementet og forelå i endelig utgave høsten 2007.

Forsvarsbygg Utvikling

Året i kort

Trivsel er et viktig stikkord for rekrutteringen til Forsvaret. Nytt idrettsbygg og ny kunstgressbane på Setermoen, nye og moderne befalskvarter på Skjold og boenheter i Rena leir bidrar til økt trivsel i et hyggelig bomiljø. Forlegningen på Rena viderfører den visuelle profilen i leiren ved bruk av tre.

Den 31. mai 2007 ble det mest sentrale anlegget i Regionfelt Østlandet, Angrepfelt Sør, overlevert fra Forsvarsbygg og samtidig tatt i bruk av Østerdal garnison. Anlegget er et av Europas mest moderne og er en viktig milepæl i utbyggingen av Forsvarets nye «klasserom» i Sør-Norge.

Et kapittel i norsk samferdselshistorie ble skrevet den 8. oktober 2007. Moss Lufthavn Rygge, den tradisjonsrike flyplassen i Østfold, var da klar for et historisk sambruk mellom Forsvaret og det sivile samfunn. Forsvarsbygg har sammen med Luftforsvaret ved 137. Luftving og Rygge Sivile Lufthavn AS vært en av tre partnere i dette samarbeidet, og den 17. oktober kunne det første charterflyet lette. Lenger nord, i Bodø, styrkes Redningstjenestens evne til rask utrykning og livredning ved byggingen av ny hangar og tilstedevakt for redningstjenesten i Bodø.

For å sikre samfunnet uavhengig kunnskap om konsekvensene av sammenbindingen av Forsvarets skytefelt Mauken og Blåtind, finansierer Forsvarsbygg et forskningsprosjekt ved Universitetet i Tromsø.

Ridehuset på Akershus festning åpnes som konsertscene for Oslos befolkning etter at Forsvarsbygg har totalrenovert bygget for Forsvarets musikk. Den 30. august åpnet H. M. Kong Harald Ledelsesbygget på Akershus festning, og den 700 år gamle historien om en levende festning lever videre.

Byggestart for NATOs utdannelses- og kompetansesenter JWC, i Stavanger, et bygg til over en halv milliard kroner, vil på sikt kunne tiltrekke seg tilreisende fra store deler av verden og gi positive ringvirkninger for lokalt næringsliv.

Etter 19 års vellykket utviklingsarbeid står det kompliserte radarprosjektet Sindre II ferdig. Anlegget styrker NATOs radarkjede for luftovervåking og omfatter nye stasjoner i Honningsvåg, på Senja og på Njunis i Målselv.

Forsvarsbygg Utleie

Året i kort

SERVICE TIL LEIETAKERE OG BEBOERE

Forsvarsbygg Utleie lanserte i 2007 en servicekampanje rettet mot våre leietakere og beboere i Forsvaret. Vi lovet dem raskere respons og ryddig leveranse, samt oppfordret våre leietagere og beboere til å klage. Måltrettet arbeid med service har gitt resultater og våre kunder er mer tilfreds med oss som leverandør.

Vi er en totalleverandør av utleie- og eiendoms-tjenester til Forsvaret. Vi leide ut, driftet og vedlikeholdt ca. 3,75 millioner kvadratmeter bygningsareal i 2007. Vi leier ut alt i fra strids- og forsvarsanlegg til forlegninger, messer og boliger til Forsvarets ansatte.

LAVERE KOSTNADER FOR FORSVARET

Våre leietakere i Forsvaret fikk i 2007 fem prosent lavere husleie. Totalt har vi redusert leien med 22 prosent siden 2003. Renhold er

også en tjeneste som har blitt vesentlig rimeligere: åtte prosent lavere enn året før, og totalt har kostnadene til renhold blitt hele 42 prosent lavere. Forsvarsbygg Utleies eksterne omsetning var totalt 2 601 millioner kroner i 2007.

Vi har fokus på å legge til rette for verdibevarende og miljøriktig ivaretagelse av alle eiendommer, bygg og anlegg i Forsvaret. For å nå dette målet har vi blant annet satset på Energi-ledelse. Denne satsningen har i 2007 spart Forsvaret for om lag 10 millioner kroner.

Forsvarsbygg Utleie har et bredt tilbud av utviklings- og opplæringsmuligheter for våre medarbeidere. I september startet vi driftsteknikerskolen som skal øke fagkompetansen til våre medarbeidere og bidra til enda bedre service til våre leietagere og beboere.

Forsvarsbygg Futura

Året i kort

SIKRE LØSNINGER FOR FREMTIDEN

Forsvarsbygg Futura er eit unikt rådgivningsmiljø som leverer tjenester innen, beskyttelse og sikring, miljø, forskning og utvikling, juridiske tjenester, internasjonale operasjoner og beredskap. Med 60 høyt kompetente medarbeidere er Forsvarsbygg Futura landets ledende fagmiljø innen egne spesialområder.

I oktober 2007 ble det foretatt navnendring til Forsvarsbygg Futura, fra Forsvarsbygg Rådgivning. Dette for å synliggjøre at tjenestene skal sikre kundene fremtidsrettede løsninger.

Omsetningen var i 2007 totalt 76 millioner kroner. Det ble registrert en økning i timesalget med ca 5 % i 2007 til vel 70 000 timer. Det er i løpet av året foretatt rekruttering av 10 nye medarbeidere med høy faglig kompetanse.

Forsvarsbygg Futura har hovedsakelig kunder internt i Forsvarsbygg og innen forsvarssektoren for øvrig, men det er en gradvis økende interesse fra andre eksterne kunder spesielt i offentlige sektor. I 2007 er det blant annet gjennomført beregninger og vurderinger av støykonsekvenser for skyte- og øvingsfelt og for flyplasser, foretatt en rekke risiko- og sårbarhetsanalyser, kartlagt og overvåket utlekking av forurensning for skyte- og øvingsfelt og arbeidet med beskyttelsesløsninger til bruk i Forsvarets internasjonale operasjoner.

Våre advokater har vært involvert i 10 rettslige prosesser, enten som partsrepresentant eller prosessfullmektig, i tillegg til behandlingen av tre KOFA-saker. Forsvarsbygg Futura legger avgjørende vekt på kvalitet, god service, samt effektiv håndtering av oppdragene. Dette sikrer riktige løsninger for fremtiden for våre kunder.

Skifte Eiendom

Året i kort

Moderniseringen av Forsvaret betyr redusert behov for eiendom, bygg og anlegg (EBA). Skifte Eiendom er det forretningsområdet i Forsvarsbygg som er ansvarlig for å avhende EBA Forsvaret ikke lenger har behov for. Dette skjer i samsvar med Stortingets mål og retningslinjer. Ansvarer omfatter miljøopprydding, tilrettelegging for ny sivil bruk og hele prosessen frem til nye eiere overtar. Dette frigjør bundet kapital som føres tilbake til Forsvaret, samtidig som det reduserer Forsvarets løpende bygg- og anleggsutgifter.

2,3 MILLIARDER KRONER TILBAKEFØRT TIL FORSVARET

Skifte Eiendom leverte et sterkt resultat for 2007. Netto kontantresultat for året ble 436,6 millioner kroner. Dette er midler som går rett tilbake til drift og modernisering av Forsvaret. Siden etableringen av Skifte Eiendom i 2001 har Skifte Eiendoms avhending av militær

eiendom tilført forsvarsbudsjettene om lag 2,3 milliarder kroner. Totalt ble det avhendet 285 000 kvadratmeter bygningsmasse i 2007. Siden etableringen av Skifte Eiendom er det avhendet om lag 1 995 000 kvadratmeter bygningsmasse.

FØRSTE OPPDRAGSGIVER UTENFOR FORSVARSSEKTOREN

Skifte Eiendom har bygget opp en organisasjon med utstrakt erfaring og spesialkompetanse på de utfordringer man møter ved avhending av offentlig eiendom. En naturlig utvikling er derfor at Skifte Eiendom tilbyr rådgivning til andre offentlige aktører som skal avhende eiendom. I 2007 inngikk Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap avtaler med Skifte Eiendom om bistand til å avhende sivilforsvarsanlegg over hele landet, og ble med dette den første oppdragsgiveren utenfor forsvarssektoren.

Nasjonale Festningsverk

Året i kort

POPULÆRE FESTNINGER

Gjennom 700 år har de nasjonale festningsverkene vært arena for Norgeshistoriens viktigste hendelser. I dag ligger festningene som historiske perler fra Vardøhus i nord til Møvik i sør. Festningene skal være i statens eie og utvikles til så vel spennende turistmål som møteplasser for lokalbefolkningen. 2007 var et år med særdeles mye aktivitet og oppmerksomhet rundt festningene. Grovt regnet har det vært mer enn 950 små og store arrangementer gjennom året. Nærmere 1,5 millioner mennesker besøkte festningene, og Fredriksten Festning var i 2007 den 8. mest besøkte turistattraksjonen i Norge. Det populære programmet «Allsang på grensen» ble spilt inn på Fredriksten, og det var svært gode publikumstall og seertall. Utviklingen av festningene som attraktive arenaer for kunst, kultur og næringsliv er en svært viktig jobb for Nasjonale Festningsverk.

STATSRÅD PÅ BESØK

I 2007 besøkte Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen en rekke av festningene. Hun var tilstede under feiringen av Vardøhus Festnings 700-års jubileum, samt på Kristiansten Festning, Karljohansvern, Kongsvinger, Fredriksten, Fredrikstad og Bergenhus. Statsrådens interesse for Forsvarets kulturminner og historie er svært gledelig. Hun viser at Forsvaret tar sektoransvaret for egne kulturminner alvorlig, og at disse kan brukes i profileringen også av dagens Forsvar.

TILSTANDSANALYSE

I 2007 ble det gjennomført en grundig tilstandsanalyse på alle festningene. Hensikten var å finne frem til både teknisk og antikvarisk tilstandsgrad på festningene. Resultatene viser at vi har et stort teknisk etterslep på bygninger så vel som murer. Arbeidet med å få festningene opp i en tilfredsstillende tilstandsgrad vil være første prioritet for Nasjonale Festningsverk i årene som kommer.

Forsvarsbygg Fellestjenester

-Forsvarsbyggs interne leverandør av administrative tjenester

ÅRET I KORT

2007 var et spennende år. Særlig innen elektroniske løsninger og IKT ser vi at utviklingen går fort. Våre kunder er bevisste og ønsker seg siste nytt innen verktøy som kan lette deres hverdag. Særlig ser vi god effektivisering i innføring av push-mail. Det vil si at man ved hjelp av mobiltelefonen kan ta i mot og svare på e-poster.

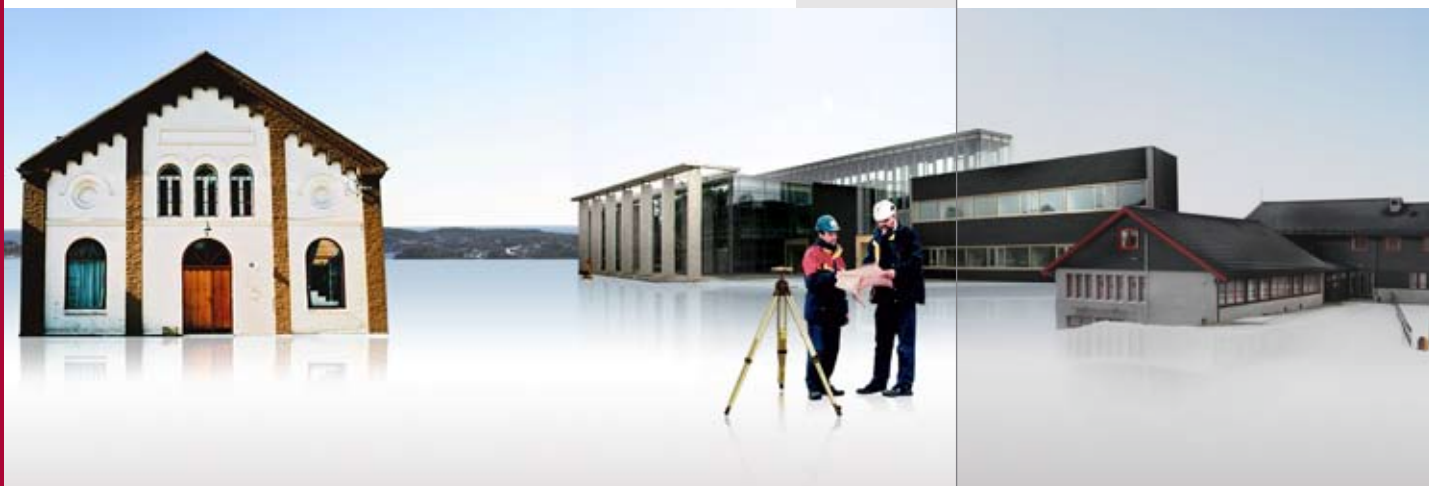
Forsvarsbygg Fellestjenester har også i 2007 hatt mye fokus på elektronisk fakturabehandling. Forsvarsbygg mottar over 100 000 fakturaer i året. Fakturabehandlingen effektiviseres gjennom digitalisering og overføring til en elektronisk plattform. Få offentlige aktører er kommet lenger enn Forsvarsbygg i benyttelsen av denne teknologien.

Forsvarsbygg flyttet fra Akershus festning til Grev Wedels plass 5 i 2007 og Forsvarsbygg Fellestjenester gjennomførte et vellykket flytteprosjekt. Vi flyttet fra cellekontorer til landskapsløsninger og til større nærhet mellom forretningsområdene.

En ny offentlighetslov krever større åpenhet i forvaltningen, og dette er blitt ivarettatt ved tilrettelegging, opplæring og bedre interne rutiner.

Nytt av året er også innføring av en kompetanseweb som er et hensiktsmessig verktøy i samhandlingen mellom ledere og medarbeidere, og den viser en samlet oversikt over kompetansen i Forsvarsbygg.

Vi ser at våre kunder blir fornøyde når vi klarer å følge med i den elektroniske utviklingen i samfunnet, og det siste års målinger viser en økning i kundetilfredsheten på nesten 5 prosent. Dette er en god ballast å ta med seg videre for Forsvarsbygg Fellestjenester og viser at vi er på rett spor i utviklingen av våre fremtidige leveranser av administrative tjenester.

Forsvarsbygg Eiendom

-Ivaretar porteføljens verdi

Forsvarsbygg Eiendom har en overordnet, strategisk og koordinerende rolle, og utøver Forsvarsdepartementets eieransvar for eiendommer, bygg og anlegg. Enheten er ansvarlig for at eiendommene til enhver tid dekker brukernes behov, samt at eiendommenes verdi utvikles positivt over tid.

Forsvarsbygg Eiendom har egne styringsdialoger mot forretningsområdene for å sikre helhetlige planprosesser og god porteføljestyling.

Forsvarsbygg Eiendom ivaretar videre den strategiske kontakten mot Forsvaret på eiendoms-siden.

Forsvarsdepartementet har utarbeidet et utkast til en eiendomsstrategi som har vært på høring hos alle virksomhetene i forsvarssektoren. Forsvarsbygg har med dette som utgangspunkt arbeidet målbevisst for å legge til rette for å operasjonalisere de sentrale elementene i eiendomsstrategien. I god dialog med Forsvarsdepartementet er det arbeidet med å presisere målbildet for Forsvarsbygg slik at rollene som eier av eiendommene og rollen som eier av virksomheten er tydeliggjort. Det er også arbeidet med å utvikle gode styringsparametere for å sikre at verdien av eiendomsporteføljen opprettholdes over tid.

ORGANISASJONEN

Steinar Lie overtok stillingen som eiendomsdirektør 1. desember 2007 etter Hilde Barstad. Forsvarsbygg Eiendom ble samtidig organisert sammen som Konsernstab for Eiendom og Strategi.

STYRES AV SEKTORENS BEHOV

Forsvarssektorens behov skal være styrende for fremskaffelse av eiendom, bygg og anlegg (EBA). Erfaring har vist at behovet for EBA endrer seg over tid både med hensyn til geografisk plassering og krav til fleksible løsninger for bruk.

Forsvarsbygg Eiendom har ansvaret for kontakt med Forsvarets brukere på strategisk nivå for å sikre gode prosesser for hvilke investeringer som bør foretas. Avgjørende er at det blir utarbeidet helhetlige planer for hvordan de ulike leire og satsingsområder skal utvikles på en effektiv måte. Før konkrete investeringsbeslutninger tas, skal det utarbeides alternativvurderinger basert på livsløpskostnader. Slike analyser skal foreligge som grunnlag for Forsvarets anskaffelsesplan.

Foto: Hans Bronx

TILSTANDSANALYSER

Forsvarsbyggs balanse er per utgangen av 2007 notert til 31 milliarder kroner basert på den tekniske verdien av bygningsmassen. Utviklingen i tilstandsgrad på porteføljen er en viktig indikator på hvordan eiendomsmassen ivaretas. Forsvarsbygg gjennomfører tilstandsanalyse på 20 prosent av bygningsmassen årlig, det vil si at hele porteføljen blir gjennomgått i 5-års sykluser. Tilstandsanalyser er i 2007 gjennomført iht. plan, og innen utgangen av 2008 vil hele porteføljen ha gjennomgått tilstandsanalyse.

Det er i 2007 likeledes gjennomført tilstandsanalyser for hele porteføljen av nasjonale festningsverk som viser et betydelig vedlikeholdsetterslep på bygninger så vel som murer. For festningsverkene gjennomføres det tilstandsanalyse for hele porteføljen hvert femte år.

FORNYELSE

For å sikre at det eksisterende bruksbehov fortsatt skal kunne dekkes må om lag 1/60 av EBA-porteføljen fornyes hvert år. Dette inkluderer også fornyelse av infrastruktur og andre anlegg som kaier, tankanlegg og installasjoner i skyte- og øvingsfelt. Samlet vurderer Forsvarsbygg fornyelsesbehovet for hele EBA-porteføljen å være opp mot 1 milliard kroner per år.

Våren 2007 gjennomførte en prosjektgruppe ledet av Forsvarsbygg Eiendom arbeidet med å oppgradere eiendomsbalansen for å avklare hvordan fornyelsesbehovet skal håndteres som en del av en kostnadsdekkende husleiemodell.

Det ble beregnet forslag til endrede verdier for infrastruktur, fellesfinansierte anlegg, stridsanlegg, «røde» bygg og vernet BA. Endringsforslagene er ennå ikke godkjent for implementering.

FORSVARSSTUDIE '07

Forsvarsbygg Eiendom har i 2007 representert Forsvarsbygg i Forsvarsstudien med EBA-faglige vurderinger. Resultatet av anbefalingene i Forsvarsstudie '07 vil få konsekvenser for Forsvarsbyggs EBA-portefølje i den kommende perioden.

NY RAMMEAVTALE MED FORSVARET

Forsvarsbygg har i 2007 i samarbeid med Forsvaret utarbeidet en ny rammeavtale. Arbeidet med rammeavtalen har vært ledet av Forsvarsbygg Eiendom. Rammeavtalen ble signert i slutten av 2007.

UTREDNINGEN «FREMTIDIG ORGANISERING AV EBA-FORVALTNINGEN I FORSVARSSEKTOREN»

Forsvarsbygg Eiendom har i 2007 vært involvert i og levert betydelig bidrag til utredningen om «Fremtidig organisering av EBA-forvaltningen i forsvarssektoren». Utredningen ble ledet av Forsvarsdepartementet og den endelige rapporten forelå høsten 2007. Utredningen ble gjort parallelt med Forsvarsstudien '07 og i forkant av ny langtidsproposisjon for Forsvarssektoren.

Forsvarsbygg Utvikling

-Bygger for fred i Afghanistan

Forsvarsbyggs utbygging og drifting av militærleiren i Afghanistan bidrar til å gjenreise provinsen etter mange års krigføring. Ringvirkningene i lokalsamfunnet er store: I 2007 engasjerte Forsvarsbygg om lag 550 afghanere i arbeidet med leiren.

Leiren ligger i den fattige provinsen Meymaneh, og er en del av Norges bidrag til NATOs fredsbevarende arbeid. Arbeidet gir jobb og sikker inntekt for mange bedrifter og flere hundre lokale familier, og lønningsspenen er et kjærkomment tilskudd til husholdninger som har levd med høy arbeidsledighet i mange år.

Ved bruk av lokal arbeidskraft, overføres i tillegg kunnskap om moderne byggemetoder til lokalbefolkningen. Det er verdifullt i et land hvor utdannelsesnivået er lavt og behovet

stort for kompetansen som kreves for å gjenoppbygge landet etter krigenshandlingene.

- Bygningene tar med seg det beste fra to verdener og er basert på både vestlig og lokal byggeskikk med bruk av tradisjonelt murverk og blant annet betongelementer fra vår tid. For eksempel blander afghanerne inn ulne plantefrø i mørtelen for å få den til å henge bedre sammen i det tøffe klimaet her, sier Forsvarsbyggs prosjektleder Tor Knutsen som har sitt daglige virke i leiren.

Bygging av kaserne for den afganske hæren.
Foto: Sture Solum Andersen

Blanding av tradisjonelle og moderne byggemetoder.
Foto: Arne Biørn

Første dag på anleggsplassen som skal bli ny leir for de norske styrkene i Meyhmaneh. Foto: Sture Solum Andersen

Lokale arbeidsfolk i sving med å støpe taket på en av forlegningene for den afghanske hæren. Foto: Arne Biørn

BYGGER FOR FREMTIDEN

Forsvarsbygg Utvikling bygger en militærleir som skal ha langsiktig verdi.

Når NATO forlater Afghanistan, er det meningen at bygningene skal overtas og brukes av afghanerne som bor i området.

- En gang i fremtiden skal byggene enkelt kunne omgjøres til sivil bruk. Vi har blant annet satt opp en moske. Andre bygg vil kunne benyttes som skole og forsamlingshus og være viktig infrastruktur for lokalbefolkningen når den etter hvert skal styre seg selv, sier direktør Olaf Dobloug i Forsvarsbygg Utvikling.

NYE MARKEDER

Byggingen og driftingen av leirene i Meymaneh er et tett samarbeid mellom flere forretningsområder i Forsvarsbygg.

- Flere av våre medarbeidere er stasjonert i leirene og prosjektet gir oss på den måten ny kompetanse og unik erfaring i å hjelpe Forsvaret under andre forhold. Å arbeide sammen med Forsvaret med slike oppdrag gir oss uvurderlig nærhet og forhold til vår hovedkunde og eier, sier Dobloug.

Forsvarsbygg Utleie

-Servicekampanjen

- Forsvarsbygg Utleie vil at leietagere og beboere skal trives i våre bygg og med de tjenester vi leverer. Derfor lanserte vi servicekampanjen «Raskt, Rett og Ryddig» i februar 2007. Våre kundeundersøkelser fra 2007 viser at vår satsning på service har gitt mer fornøyde leietagere og beboere, sier marketingsjef i Forsvarsbygg Utleie Cecilie Jentoft.

Startskuddet for servicekampanjen gikk i februar. I første omgang henvendte Forsvarsbygg Utleie seg til sine leietagere. De ble lovet rask respons og ryddig leveranse. Alle henvendelser skal besvares innen to dager, og det som er avtalt skal leveres til rett tid.

- Dette blir målt, og resultatene blir kommunisert til våre leietagere. Vi skal holde det vi lover, forteller Cecilie Jentoft.

BEBOERSERVICE

Fra september ble servicen også rettet mot de mer enn 15 000 beboerne i Forsvarsbyggs bygg og anlegg. Det er folk som enten har sin arbeidsplass i bygningene, som er forlagt i kasernene eller bor i en av Forsvarsbyggs mange boliger.

Begrepet *beboerservice* ble lansert ved å dele ut 30 000 epler til beboere land og strand rundt. Forsvarsbygg Utleie ønsker at deres beboere skal henvende seg direkte til dem. Det ble åpnet for å melde om feil på bygg og anlegg

enten til kundesenteret, driftsteknikerne eller via beboerweb på www.fbutleie.no.

- Vi har fått mange gode tilbakemeldinger på at dette var et skikkelig serviceløft, sier Cecilie Jentoft.

Marketingsjef Cecilie Jentoft er godt fornøyd med Forsvarsbygg Utleies servicekampanje, og ser frem til å forsette arbeidet med service og gode prestasjoner i 2008. Foto: Helge Andersen

30.000 epler ble delt ut på Forsvarsbyggdagen 5. september. Her fra utdeling i porten inn til Setermoen leir. Foto: Markedsområde Midt-Troms

Håkon Nordgård er en av Forsvarsbygg Utleies medarbeidere som yter service til leietagere hver dag. Foto: Alejandro Perez

SERVICEFOKUSERTE MEDARBEIDERE

En viktig del av kampanjen har rettet seg mot medarbeidere i Forsvarsbygg Utleie.

- Selv om det var litt tungt til å begynne med, ser vi at når alt kommer til alt synes medarbeiderene at det er moro å yte service, sier Jentoft, og fortsetter:

- For å inspirere til skikkelig serviceinnsats innstiftet vi Blinkenprisen, som ble delt ut til medarbeidere som har ytt en ekstra serviceinnsats. Over 70 medarbeidere ble nominert av våre kunder, noe vi er meget stolte av.

- Vi skal ha like stort fokus på service og gode prestasjoner i 2008, så nå er målet å bli kåret til årets servicebedrift, avslutter Cecilie Jentoft.

Nina Børmarken gjør det hyggelig og skaper trivsel for beboerne. Foto: Alejandro Perez

Forsvarsbygg Futura

-Ammunisjonslagring

I Forsvarsbygg Futura finnes det en unik kompetanse på risiko og sikkerhet knyttet til lagring av ammunisjon. Utviklingen av tilpassede lagringskonsepter, både til stasjonære lagre i fredstid og til Forsvarets operasjoner utenlands står i fokus.

- Det er en fortettet spenning når uker og måneder med forberedelser avsluttes med detonasjonen i et fullskalaforsøk, sier Geir Arne Grønsten.

Han er en av medarbeiderne i Kompetansesenter FoU, som bruker arbeidsdagene sine til å arbeide innenfor dette spennende området.

- Vi gjennomfører et program for ammunisjonslagre der vi arbeider med å utvikle gode modeller for å beskrive fysiske eksplosjonsvirkninger fra ammunisjon og eksplosiver i ulike lagringsomgivelser. Vi gjør en rekke forsøk i modell- og fullskala, både i Norge og utlandet, for å kvalitetssikre beregninger og videreutvikle metodene, forteller han.

INTERNASJONALT SAMARBEID

I dette forskningsprogrammet ser man på forskjellige typer lagre. Alt fra store fjellanlegg og jordoverdekte lagre til små frittstående lagre av betong, også kalt kasuner, og flyttbare feltlagre til bruk i utenlandsoperasjoner. Dette er dog ikke en type forskning som bare foregår i Norge.

- Vi har et utstrakt samarbeid med andre land, sier leder for Kompetansesenter FoU, Helge Langberg.

Langberg leder den tekniske arbeidsgruppen KLOTZ Group, som er et internasjonalt samarbeid knyttet til sikkerhet ved lagring av ammunisjon. Arbeidsgruppen består av medlemmer fra USA, Storbritannia, Tyskland, Sverige, Nederland, Sveits og Singapore i tillegg til Norge.

- I denne arbeidsgruppen, som møtes to ganger i året, utveksler vi forskningsdata og lærer av hverandres kunnskap. En av målsetningene er en mer effektiv utnyttelse av våre ressurser gjennom samarbeid med andre eksperter, forteller Langberg.

Detonasjon under fullskalaforsøk i Sverige. Foto: Kompetansesenter FoU

Fra forsøk med små ammunisjonslagre av betong.
Foto: Kompetansesenter FoU

JORDOVERDEKNING

Noe av det forskningsgruppen i Forsvarsbygg Futura har undersøkt er små jordoverdekte ammunisjonslagre. I dette arbeidet har de et nært og godt samarbeid med Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO).

Gjennom modellforsøk og beregninger har vi undersøkt effekten av varierende mengde overdekning på de retningsbestemte eksplosjonsvirkningene som oppstår. Ved å ha kontroll på hvor skadevirkningen er størst ved en eksplosjon i et lager, kan vi gi råd om prinsipper for design og plassering for å minimere skader på personell og materiell, forteller Geir Arne Grønsten.

FULLSKALAFORSØK MED SMELL

For å få et riktig bilde på hvordan en eksplosjon i jordoverdekte ammunisjonslagre for bruk i utenlandsoperasjoner arter seg, dro Grønsten og hans kollegaer til Sverige i 2007 og utførte et fullskalaforsøk sammen med det svenske Totalförsvarets forskningsinstitut. Fullskalaforsøket var viktig for å verifisere løsninger som tidligere var testet i modellskala.

- Dette ble et fullskalaforsøk med smell i, men med godt resultat, avslutter en entusiastisk Geir Arne Grønsten.

Skifte Eiendom

-Øker miljøfokus i avhendingsprosessen

Eiendomsporteføljen i Skifte Eiendom omfatter en rekke prosjekter som medfører krevende miljøsanering i forbindelse med avhendingen. I 2007 ble det derfor gjort grep for å styrke kunnskapen og kompetansen for håndtering av miljøutfordringer, og målsetninger og ambisjoner for miljøarbeidet ble hevet. Det er etablert et miljøledelsessystem som skal bidra til enda bedre rutiner og veiledning i håndteringen av våre fremtidige miljøutfordringer.

SKYTEBANE TILBAKE TIL NATUREN

Fleskerud skytebane i Åsa ved Hønefoss ble etablert allerede i begynnelsen av 1900-tallet og var mye i bruk. Da Ringerike skyte- og øvingsfelt ble bygget i 1996 gikk aktiviteten på Fleskerud ned og i 2003 sluttet Forsvaret å benytte skytebanen. Da eiendommen skulle avhendes var det på grunn av forurensning knyttet til skyte- og øvingsaktivitetene behov for en større miljøsanering av eiendommen.

Før Fleskerud ble tilbakeført til grunneier gjennomførte Skifte Eiendom en større miljøopprydding i området sommeren 2007. Til sammen 6 560 tonn forurenset masse ble gravd opp og fraktet til NOAH for forskriftsmessig deponering. Etter fjerning og kontroll av massene viser nå målinger og analyser at de sanerte områdene tilfredstiller SFTs norm for mest følsom arealbruk. Kravene til ønsket arealbruk, som er hytte og friluftsliv, er dermed tilfredstilt med god margin. Konsentrasjon av tungmetaller i bekken nedstrøms på eiendommen er

nå lavere enn før miljøoppryddingen og ligger langt over kravene i drikkevannsforskriften. Oppryddingen har kostet vel 6 millioner kroner.

Fylkesmannen i Buskerud har godkjent en tiltaksplan som omfatter Fleskerud, og nå er det opp til grunneier og Ringerike kommune å etablere det tidligere skyte- og øvingsfeltet som nytt og attraktivt hytte- og friluftsområde.

Forurenset masse på Fleskerud fraktes bort til deponi. Foto: Kjetil Nergaard

Friluftsområder sikret for allmennheten

Under behandling av salget av Østre Bolærne i 2004 ba Stortinget om en oversikt over de forsvarseiendommer som skulle avhendes der allmennhetens muligheter for friluftsliv og kulturhistorie ble berørt. På denne bakgrunn samarbeider Skifte Eiendom med Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Statskog om å identifisere hvilke friluftseiendommer som bør sikres i fortsatt offentlig eie, dels gjennom salg til DN, og dels gjennom salg til kommunene.

Til nå er nesten 20 000 dekar fordelt på 68 eiendommer over hele landet, tilsvarende om lag 2 857 fotballbaner, sikret som friluftsområder for allmennheten.

Dette er eiendommer som tidligere var i Forsvarets bruk, hvor allmennheten før hadde ingen eller kun begrenset adgang.

Unike naturperler, strandsoner og utkikkspunkt sikres på denne måten for det brede lag av folket i overskuelig fremtid.

NORGE ER BLITT LITT MER DITT

Mange av disse eiendommene er alt åpnet for allmenn ferdsel. Andre eiendommer ryddes nå for piggråd og adgang forbudt-skilt. På denne måten bidrar Skifte Eiendom og Direktoratet for naturforvaltning, sammen med en rekke kommuner, til å gjøre Norge litt mer ditt.

Bolighus på Heistadmoen. Foto: Matti Bernitz

Nytt liv på Heistadmoen

Positiv etterbruk var et prioritert mål for Skifte Eiendom når deler av Heistadmoen militærleir skulle avhendes. Representanter fra kommune og næringsliv ble invitert til en idédugnad for å komme med tanker om god etterbruk. Det kom fram idéer innen idrett, kultur og friluftsliv, utdanning, næringsvirksomhet og boliger.

LOKAL BOSETTING STYRKET

Et av målene til Skifte Eiendom var å få nytt liv i boligfeltet som ligger 10 kilometer fra Kongsberg. Gradvis har boligene på Heistadmoen blitt solgt til sivile. Ved utgangen av 2007 var 33 boliger i Heistadmoen boligfelt solgt.

Boligsalget på Heistadmoen har medført styrking av den lokale bosetningen i dette området av Kongsberg kommune. Familiene har inntatt boligene på Heistadmoen og skapt nytt liv i boligfeltet. Og for den lokale barneskolen er nå mulighetene for å fylle klasserommene langt større.

AKTIVITETSPARK

Et av forslagene som fikk stor oppslutning på idédugnaden var å lage Heistadmoen aktivitetspark med idrett i fokus. Kongsberg kommune planlegger å sette i gang dette prosjektet.

Første rådgivningskunde

I april 2007 justerte Skifte Eiendom sin organisasjon og etablerte enheten Utvikling og nye markeder som utvikler spesielt utvalgte eiendommer i egen portefølje og jobber med å selge rådgivningstjenester innenfor eiendom til andre statlige aktører. I juli 2007 inngikk Skifte Eiendom et samarbeid med Direktoratet for Samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) om rådgivning i forbindelse med avhending av direktoratets eiendommer.

ENDRET TRUSSELBILDE, NYE BEHOV

- Uten Skifte Eiendoms kunnskap kunne vi ikke fått fortgang i dette arbeidet, sier Anita Kronlund, avdelingsdirektør i DSB. Direktoratet har blant annet ansvar for Sivilforsvaret. Med et endret trusselbilde er Direktoratets behov for eiendom endret. Bygninger og fjellanlegg det ikke lenger er behov for skal selges.

VI TILBYR KAPASITET OG KOMPETANSE

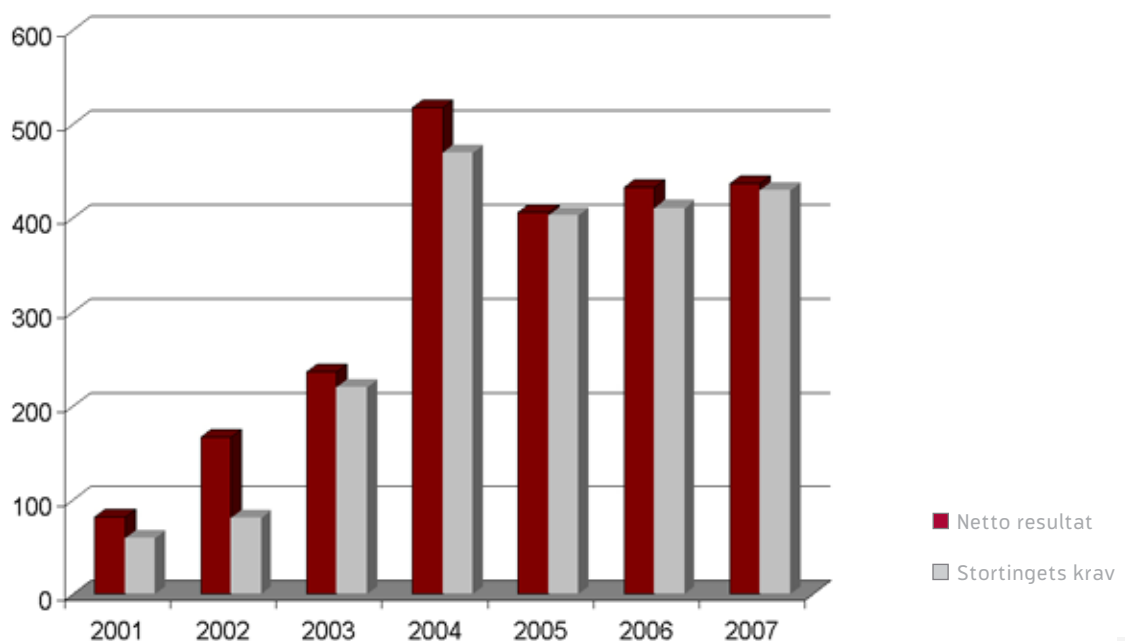
- Vi har bred erfaring med avhending av komplisert offentlig eiendom og har en egen metodikk og et kvalitetssystem som andre offentlige aktører kan dra nytte av, sier Roger Jenssen, direktør i Skifte Eiendom.

Roger Jenssen i Skifte Eiendom og Anita Kronlund i DSB. Foto: Trond Nordby

2,3 milliarder til omstillingen av Forsvaret

Siden etableringen av Skifte Eiendom i 2001 har avhending av militær eiendom tilført forsvarsbudsjettene om lag netto 2,3 milliarder kroner. Trenden de siste årene viser imidlertid en betydelig nedgang i tilføringen av eiendom fra forsvarssektoren, hvilket sammen med at porteføljen per dato inneholder en rekke kostnadskrevenne miljøprosjekt, peker mot lavere nettoresultat kommende år.

Nasjonale Festningsverk

-Levende kultur på festningenes plasser, voller og murer

I løpet av de siste årene har de norske festningene blitt stadig mer populære som arenaer for kultur og opplevelser. Det er lett å forstå hvorfor. Med sin fantastiske beliggenhet, gjerne sentralt i de store byene, er festningene allerede etablert som naturlige landemerker og møteplasser. I tillegg har festningene kvaliteter som få nybygde anlegg kan skilte med: sjøutsikt, store åpne plasser og grønne områder midt i byene og en historie som er verdt et besøk i seg selv.

Mange kulturarrangementer får en ny dimensjon når de settes i historiske omgivelser med gamle festningsbygg og -voller som kulisser. Oppsetninger som *Carmen* og *Tryllefløyten* på Oscarsborg, *Aurora* og *Trubaduren* på Fredriksten og historiske spill som *Slaget om Dynekilen* i Stavern, fremstår som totalopplevelser for publikum på en annen måte enn en oppsetning på en moderne scene.

PLASS FOR POP

I tillegg er festningene opplevelsrike kulisser for mer moderne arrangementer, som Olavs-

festdagene på Kristiansten festning. Lydløypen i kasemattene kombinerer kunst og moderne teknologi i historiske omgivelser, noe som gir en annerledes og fantasipirrende opplevelse.

Også populærkulturen blomstrer på festningene. Koengen på Bergenhus er i ferd med å etablere seg som en av Norges viktigste arenaer for store konserter. Bare sommeren 2008 vil Foo Fighters, Metallica, REM, Kiss og Eric Clapton spille på denne flotte plassen ved Bergenhus Festning. Det bringer tusenvis av glade konsertgjester i alle aldre til de historiske omgivelsene.

Festningene er unike arenaer for store konserter og operaoppsetninger. Her fra Fredriksten Festning i Halden. Foto: Nasjonale Festningsverk

Militære seremonier er et viktig bidrag til historiefordelingen på festningene. Her fra Kristiansten Festning. Foto: Nasjonale Festningsverk

Forsvarets musikk bruker ofte festningene som arena for sine konserter. Her fra Fredriksvern Verft i Stavern. Foto: Nasjonale Festningsverk

MILITÆR TATTOO

Militære arrangementer har fremdeles en viktig plass på festningsanleggene rundt om i landet. Arrangementer i forbindelse med norsk militær tattoo og fyrverkerikonserterne gir publikum en kulturopplevelse utenom det vanlige. I 2007 fikk også Forsvarets musikk endelig et nytt lokale på Akershus da det nyrestaurerte Ridehuset åpnet i oktober.

UUTNYTTET POTENSIAL

Korttidsutleie av lokaler til konserter og andre kulturarrangementer er en viktig men krevende

inntektskilde for Nasjonale Festningsverk. Vi skal bli enda mer profesjonelle i utleierollen, slik at vi både kan fylle festningene med den aktiviteten og gleden de fortjener, og samtidig sikre våre inntekter best mulig. Festningsverkene har fremdeles et betydelig uutnyttet potensial, også som kulturarenaer. Å utnytte dette potensialet krever målrettede investeringer i utvikling og utstyr, men vil til gjengjeld gi økte inntekter og flere opplevelser for store og små. Slik skapes nytt liv på militærhistorisk grunn til glede for folk i hele landet.

Forsvarsbygg Fellestjenester 2007

-Nærhet og tilgjengelighet

Forsvarsbygg Fellestjenesters 65 kompetente medarbeidere gjør Forsvarsbyggs hverdag lettere. Vårt mål er å være den beste leverandøren av administrative tjenester til Forsvarsbygg innen IKT, regnskap, personal og sikkerhet, arkiv og service.

Forsvarsbygg Fellestjenester gjennomførte i 2007 sitt største enkeltprosjekt noen sinne. Flyttingen av 250 medarbeidere, 800 hyllemeter arkiv, kontorutstyr, datautstyr og servere fra Akershus festning til Grev Wedels plass 5, stilte store krav til fleksibilitet, engasjement og arbeidsinnsats fra våre medarbeidere. Prosjektet ga oss også en unik mulighet for tett samarbeid og større integrasjon med de andre forretningsområdene, både i selve flytteprosessen og gjennom de valgte kontorlandskaps-løsningene.

IKT

Forsvarsbygg har et sterkt behov for høy tilgjengelighet på sine produksjonssystemer for effektivt å kunne gjennomføre sine leveranser. IKT gjennomførte i 2007 en rekke forbedrings-tiltak for Forsvarsbyggs systemer og ved utgangen av året så vi en svært positiv utvikling. På Grev Wedels plass etablerte IKT et nytt, moderne sprednett med printere og nytt serverrom og det ble lagt ned stort innsats i å flytte og koble opp alle maskiner, skrivere og nettverksutstyr. 40 km kabel ble strukket.

KOMPETANSEWEB

Organisasjonsutvikling har vært en viktig sak for oss i 2007. Vi ønsker å forbedre våre

tjenester og tilby skreddersydde løsninger for våre kunder. Kompetanseweben er et verktøy som Personal og sikkerhet har implementert i 2007 for å gi ledelsen en god oversikt over Forsvarsbyggs samlede kompetanse. Løsningen muliggjør også søk på ansatte som har jobbet med nærmere angitte bransjer, kunder og tjenesteområder tidligere. Kompetanseweben gir dessuten et meget godt grunnlag for å forbedre kvaliteten på medarbeider-samtalene og gjøre disse mer konkrete.

Forsvarsbygg satser på ny teknologi og vårt nye serverrom er bygget opp av fleksible komponenter for en fremtid i endring. Foto: Alejandro Perez

Forsvarsbygg satser på fullelektronisk arkiv og arkivering av papirdokumenter vil snart være en saga blott. Foto: Alejandro Perez

ARKIVET

Arkivet besøkte i 2007 ansatte på 12 ulike steder over heler landet og ga opplæring og veiledning i saksbehandlersystemet DocuLive. Utveksling av erfaringer med bruk av systemet fra både saksbehandler og arkivsiden, førte til at vi alle nå jobber smartere. Alle forretningsområdene har fått en fast kontaktperson i arkivet, et tiltak som bidrar til å sikre rett og rask dokumentflyt i organisasjonen.

REGNSKAPSTJENESTER

Regnskapstjenester har i 2007 vært preget av meget høy produksjon spesielt på behandlingen av inngående fakturaer og det er skannet 105 000 fakturaer. Effektiviseringen av rutineene på utgående faktura, og tett samarbeid med kundene, har gitt et mer presist resultat og bedre kvalitet. Det har gjennom året vært arbeidet med utviklingen av helelektronisk faktura som på sikt vil gi en betydelig effektiviseringsgevinst for Forsvarsbygg. Regnskapstjenester har videre bidratt med betydelige ressurser i innføringen av Agresso 5.5.

Sikkerhet håndterer en stor mengde henvendelser om person- og firmaklæringer årlig. Foto: Alejandro Perez